

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Barn som till synes klarar allt

**- En kvalitativ studie om barn som växt upp med
missbrukande föräldrar men i vuxen ålder lyckats ta sig
vidare i livet**

Emelie Martinsson och Karin Ahlberg

Kandidatuppsats SOPA 63

HT 19

Handledare: Anna-Lena Strid

Abstract

Authors: Emelie Martinsson, Karin Ahlberg

Title: Children who can handle everything - A qualitative study on children who grew up with addicted parents but in adulthood manage to move on in life

Supervisor: Anna-Lena Strid

Assessor: Monica Larsson

The aim of this study was to examine children who grew up with one or two parents who had addiction problems during their childhood. This study was done to get an understanding of what children of addiction did to move on in life with different approaches, strategies, roles and what kind of team they used. Also what meaning the authors attachment to their parents during their childhood meant. A qualitative method has been used and the method is based on three autobiographical books written by Swedish authors who grew up with parents who had addiction problems. These authors illustrated what it was in their upbringing that made them to break a social heritage, different approaches, strategies, roles and what kind of team they made in order to move on in life. The empirical material was analyzed using the Attachment theory by Bowlby and Goffman's Dramaturgical theory. We found that there are several contributing factors to the children in the autobiographical books that made them break a social heritage. It was important that the children got the care and nursing from their parents, good relationships with other people in their surroundings, activities outside the home and to take responsibility for themselves and others. The conclusion that was made from this study was that children that lives with parents of addiction are strong individuals that can handle a lot themselves with a little support from their environment. Societies support did not show to be a contributing factor for the children to be able to break a social heritage since this support were not described in the different autobiographical books.

Keywords: children, parents, addiction, autobiographical books, social heritage, attachment

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Problemformulering.....	1
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställningar.....	3
2 Kunskapsläge	3
2.1 Maskrosbarn	4
2.2 Socialt arv.....	4
2.3 Att leva med föräldrar som har ett alkoholmissbruk.....	5
2.4 Skam och skuld.....	5
2.5 Vikten av stöd och aktiviteter.....	6
2.6 Vuxna personer med alkoholmissbruk.....	8
3 Metod	9
3.1 Metodologiska överväganden.....	9
3.2 Målstyrt urval.....	11
3.3 Analysförfarande.....	13
3.4 Förväntanshorisont.....	14
3.5 Metodens tillförlitlighet.....	14
3.6 Etiska överväganden.....	16
3.7 Arbetsfördelning.....	17
4 Teoretiska utgångspunkter	17
4.1 Goffmans dramaturgiska perspektiv.....	18
4.1.1 Främre och bakre region.....	18
4.1.2 Cynisk och äkta aktör.....	19
4.1.3 Idealisering.....	19
4.1.4 Personlig fasad	19
4.1.5 Team	19
4.2 Bowlbys anknytningsteori.....	20
5 Resultat och analys	21
5.1 Beskrivning av självbiografierna	21
5.2 Omsorg och omvårdnad.....	23
5.3 Relationer.....	27
5.4 Aktiviteter	33
5.5 Barns ansvar för föräldern.....	35
6 Avslutande diskussion	37
6.1 Resultatets användbarhet i det sociala arbetets praktik.....	41
7 Referenser	43
Bilaga 1	46

1 Inledning

1.1 Problemformulering

I dag lever ungefär 500 000 barn i Sverige i familjer där en eller två föräldrar har missbruksproblem (Maskrosbarn, 2018). Denna siffra utgör en ungefärlig bild av hur många barn som lever under dessa omständigheter. Detta beror på att det finns de som lever med föräldrarnas missbruk i hemlighet vilket skapar en svårighet för samhället att få en exakt bild av hur många barn som faktiskt växer upp i en missbruksmiljö (Socialstyrelsen 2009, s. 13).

För dessa barn är vardagen ofta problematisk (Socialstyrelsen 2017, s. 33). Skillnaderna mellan barns upplevelser, hur de påverkas samt vilka konsekvenser som kan uppkomma varierar mellan olika barn. Exempelvis får barn ta ett stort ansvar i hemmet. När föräldrarna inte har ork att sköta om hemmiljön är det ofta barnen som får ta hand om dessa sysslor samt sköta omvårdnaden av sina syskon (Näsman & Alexandersson 2017, s. 450). Goffman (2014 s. 25) beskriver att människor ofta spelar olika roller framför andra personer beroende på vilken situation de befinner sig i. När barnen tar ansvar för sina föräldrar intar de en roll medan de intar en annan roll när de inte behöver ta ansvar för detta. Utöver ansvarstagandet känner barnen även en stor oro för sina föräldrar eftersom de är rädda för att föräldrarna ska råka illa ut (Näsman & Alexandersson 2017, s. 450). Barnen kan även påverkas på så sätt att de under sin barndom själva skapar ett destruktivt levnadssätt samt utvecklar en emotionell och psykisk problematik under barndomen. Dessa problem behöver dock inte bli långvariga eftersom de kan försvinna ju äldre barnet blir (Christoffersen & Soothill 2003, s. 114).

Det finns dock de barn som utvecklar ett eget missbruk i vuxen ålder. Berggren och Hanson (2016, s. 10) beskriver att det finns olika preventionsinsatser som kan hjälpa barn som lever under missbruksförhållanden. Det är dock svårt att nå ut till alla personer eftersom samhället inte känner till alla som lever under sådana förhållanden. Detta kan leda till att barnen inte får det stöd de behöver. Williams och Corrigan (1992, ss. 411–412) skriver att barns brist på stöd kan leda till att de

i vuxen ålder utvecklar en problematik som innefattar dålig självkänsla, depression och ångest. Problematiken kan även resultera i att de utvecklar ett eget missbruk. Likaså skriver Silven (2019, s. 299) att personer som under sin barndom levt med missbrukande föräldrar kan utveckla sociala och psykologiska problem i vuxen ålder. Detta kan leda till att personen får ett ostabilt liv med risk för självmord, våld och eget missbruk som vuxen.

Utöver de barn som i vuxen ålder utvecklar ett missbruk, finns det dock de barn som inte börjar missbruka och därav utvecklar ett självständigt liv i vuxen ålder. Rodgers (2003, s. 488) beskriver att dessa barn inte behöver mycket näring för att skapa ett självständigt liv. Det som är viktigt är att de under uppväxten får känna självständighet och känna sig sedda i sociala sammanhang. Werner och Johnson (2004, s. 705) har i sin studie undersökt barn som vuxit upp med föräldrar med alkoholmissbruk. 51 % av de som undersöktes utvecklade inte ett alkoholmissbruk i vuxen ålder, trots att de växte upp med alkoholiserade föräldrar. Även om det i studien är ett stort antal personer som har utvecklat ett gynnsamt liv där de kunnat ta hand om sig själv och andra, finns det fortfarande ett stort antal personer som inte gjort det. För att fler personer ska klara av att bryta det som Jonsson (1973, s. 184) kallar för ett socialt arv är vi intresserade av att förstå vad som bidrar till att barn som levt med föräldrar med alkoholmissbruk lyckas ta sig vidare i livet. Ett socialt arv är den miljö som en människa levt i under dess barndom. För att personen inte ska gå samma väg som sina föräldrar finns det möjlighet för personen att bryta det sociala arvet (Jonsson 1973, s. 11). När vi benämner att en människa lyckas ta sig vidare i livet definierar vi det som att personen i vuxen ålder utvecklar ett liv där de bildar en familj, skaffar ett arbete samt utvecklar andra relationer. Med hjälp av självbiografier skrivna av författare som under sin barndom levt med en eller två föräldrar med alkoholmissbruk vill vi undersöka just detta. Eftersom författarna återberättar sin barndom i vuxen ålder kan deras berättelser om sina liv förvanskats något. Detta beror på att minnet förändras över tid eftersom människan i vuxen ålder får nya erfarenheter som kan påverka det minne man skapat under barndomen (Araî 2001, s. 100).

Genom att undersöka vad det är som bidrar till att vissa personer klarar av att bryta ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet kan studien bidra till ökad förståelse för hur barn till alkoholmissbrukande föräldrar kan stöttas. Personer i barnens närhet samt myndigheter kan på så sätt få en förbättrad förståelse kring vilken hjälp dessa barn behöver. Kunskap om på vilket sätt dessa barn agerar för att lyckas ta sig vidare i livet kan även skapas. Vi kan se att det finns mycket forskning om de barn som lever med föräldrar med alkoholmissbruk. Det tycks dock inte finnas tillräckligt med forskning kring vad barnen behöver under sin uppväxt för att lyckas ta sig vidare i livet, därav är vi intresserade att undersöka problemet ytterligare.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att utifrån tre självbiografier skrivna av personer som vuxit upp med en eller två föräldrar med alkoholmissbruk belysa vad det är som under deras uppväxt bidrar till att de bryter ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet.

1.3 Frågeställningar

- Vilka teman beskriver författarna i självbiografierna som belyser vad det är som bidrar till att de lyckas ta sig vidare i livet samt vilka förhållningssätt, strategier, roller och team använder de sig av för att lyckas med detta?
- Vilken betydelse har författarnas anknytning till deras föräldrar under deras uppväxt för att de ska lyckas ta sig vidare i livet?

2 Kunskapsläge

I följande del kommer vi presentera den forskning som vi har tagit del av för att få en förståelse kring vilken kunskap det finns inom det valda undersökningsområdet. För att finna relevanta studier har vi använt oss av sökmotorn Lubsearch samt Libris med sökorden: maskrosbarn, children of alcoholics, support of children of alcoholic, causes of addiction, addicts of alcohol samt children of alcoholics help. Sökresultatet resulterade i både nationella och

internationella artiklar. Båda dessa har använts för att få en bredare bild av den forskning som finns. Eftersom vi inte har hittat någon studie där självbiografier har undersökts har vi istället valt att använda oss av studier som belyser personers erfarenheter av att växa upp med alkoholiserade föräldrar samt personers erfarenheter av att leva med ett alkoholmissbruk. Utifrån dessa har vi kunnat dela in dess resultat under fem olika teman: maskrosbarn, socialt arv, att leva med föräldrar som har ett alkoholmissbruk, skam och skuld, vikten av stöd och aktiviteter samt vuxna personer med alkoholmissbruk. Dessa presenteras nedan.

2.1 Maskrosbarn

Cronström (2003) har i sin studie intervjuat personer som under sin barndom växt upp med en eller två föräldrar med missbruksproblematik. Gemensamt för dessa är att de under uppväxten utvecklat en stark vilja av att bryta det levnadssätt som funnits under uppväxten för att kunna skapa en egen identitet. Detta för att inte hamna i en sådan situation som deras föräldrar levt i. Barn som levt under dessa förhållanden kallar hon för maskrosbarn. Detta är personer som under uppväxten klarat av att bryta ett socialt arv med hjälp av sin egen vilja och kraft samt inte utvecklat en missbruksproblematik i vuxen ålder (Cronström 2003, ss. 250–251).

2.2 Socialt arv

Jonsson (1973, s. 184) beskriver att ett socialt arv är den miljö som en människa levt i under dess barndom. Denna miljö sätter en prägel på individen som kan påverka personen negativt under dess liv. Om individen exempelvis lever i en miljö där föräldrarna har ett alkoholmissbruk kan detta ständigt vara närvarande under barnens uppväxt samt under individens fortsatta liv. Föräldrarnas sätt att vara kan alltså gå i arv till deras barn. För att barn inte ska gå samma väg som sina föräldrar finns det möjlighet för dessa barn att bryta det sociala arvet. (Jonsson 1973, s. 11). När vi i vår undersökning benämner det sociala arvet utgår vi från det ovan nämnda. Om en människa har ett socialt arv där de växt upp med alkoholiserade föräldrar intar de under uppväxten en roll. Denna roll kan sedan bytas ut till en annan roll när personen bryter det sociala arvet och därav lyckas ta sig vidare i livet.

2.3 Att leva med föräldrar som har ett alkoholmissbruk

För barn som lever i familjer där alkoholmissbruk förekommer är vardagen ofta problematisk (Socialstyrelsen 2017, s. 33). När en eller två föräldrar har sådan problematik brister ofta föräldraförmågan. Om det är så att barnens mamma dricker alkohol brister ofta hennes stöd vilket kan leda till att barnen utvecklar depression och psykisk ohälsa (Roosa et al. 1993, s.107). Om barnen istället har en pappa som dricker alkohol påverkas de i större utsträckning av praktiska företeelser. Pappans alkoholmissbruk kan bidra till att han saknar arbete vilket gör att den ekonomiska situationen försämras för hela familjen. Detta leder till att barnens grundläggande behov inte kan tillgodoses. Utifrån detta påverkas barnen negativt till följd av föräldrarnas alkoholmissbruk (Guttmanova et al. 2017, s. 8).

När föräldrarna brister i sin föräldraförmåga är det ofta barnen som får sköta mycket av de sysslor i hemmet som föräldrarna egentligen ska ta hand om. Barnen får både ta hand om sina föräldrar, sina syskon och sig själv. Vardagliga sysslor såsom att städa och laga mat är även sysslor de får ta hand om. Detta ansvarstagande bidrar till att de lär sig hur det är att ta hand om sig själv och andra, även om de genomgår en jobbig period. Denna kunskap tar de med sig in i sitt vuxna liv (Näsman & Alexandersson 2017, s. 450). Tinnfält et al. (2018, ss. 535–536) skriver att utöver de negativa stunderna finns även de stunder som är mer positiva mellan barnen och dess föräldrar. Det finns de tillfällen när de hittar på roliga saker tillsammans vilket leder till att en god relation skapas mellan dem. Dessa stunder väger ofta tyngre än de negativa stunderna vilket skapar hopp om ett bättre framtida liv. Tinnfält et al. (2018, s. 539) beskriver att trots denna glädje upplever barnen en stor sorg över att leva med föräldrar som har alkoholmissbruk. Det finns en stark dröm om att deras föräldrar ska sluta dricka alkohol och att uppväxten inte ska bestå av missbruk. När de själva blir vuxna menar barnen i studien att de inte vill dricka alkohol likt deras föräldrar gjort. Även om de präglas av en ständig oro känner barnen ofta att det finns hopp inför framtiden.

2.4 Skam och skuld

Tinnfält et al. (2018, s. 534) beskriver att barn som lever med missbrukande föräldrar ofta känner skam och skuld för att de lever under sådana omständigheter.

Barnen känner sig ofta ledsna över att deras föräldrar inte är som andra barns föräldrar. För att skydda föräldrarna mot denna sorg talar barnen oftast inte om hur de själva känner över att leva i en sådan situation. Likaså vill de ofta skydda sina föräldrar genom att inte berätta för utomstående personer om hur de har det i hemmet. Vidare beskrivs att barnen känner en stor osäkerhet kring om de vågar berätta om sin situation för andra personer. Detta beror på att de är rädda för att personen som de berättar för möjligtvis ska kontakta socialtjänsten eller barnens föräldrar. Tinnfält, Eriksson och Brunnberg (2011, s. 141) beskriver att denna skam även framträder i skolan eftersom barnen tycker det är jobbigt att berätta om sin situation för sina kompisar. Detta beror på att barn i samma ålder lättare kan reta varandra om de inte har ett liknande levnadssätt. Detta kan förklaras på så sätt att det inte finns så mycket kunskap kring alkoholproblem bland de familjer som inte lever i missbruk.

2.5 Vikten av stöd och aktiviteter

Zakrzewska och Samochowiec (2017, ss. 333–334) skriver i sin studie att barn som lever i en missbruksmiljö behöver minst en förälder som kan stödja barnen under uppväxten. Om den ena föräldern lever i ett alkoholmissbruk är det viktigt att de har möjlighet att vända sig till den andra föräldern som inte har ett sådant missbruk. Denna förälder som inte har problem med alkohol kan stötta barnen under uppväxten och stärka dess självkänsla. Zakrzewska och Samochowiec (2017, s. 336) resultat pekar på att det främst var barnens pappor som hade problem med alkohol. Det var därför främst mammorna som kunde ge stöd till barnen. När de kunde prata med sin mamma skapades en förbättrad framtida livskvalitet för barnet. Likaså beskriver Finan et al. (2018, s. 1182) hur viktigt det moderliga stödet är för dessa barn. Om barnens mamma missbrukar alkohol påverkar detta vilket typ av stöd personen får.

Om barn under sin uppväxt inte får stöd av någon av sina föräldrar kan de utveckla problematik i hur de förhåller sig till andra människor. Finns det istället tillit till en förälder skapas större förutsättningar för att barnen ska kunna lita på andra personer utanför familjen samt skapa goda sociala relationer med dessa (Finan et al. 2018, s. 1182). Även Tinnfält, Eriksson och Brunnberg (2011, ss.

148–149) beskriver vikten för barnen att bli hörda av vuxna för att utveckla ett framtida liv utan alkoholmissbruk. Tillit till andra vuxna är en aspekt som avgör om de känner att de vågar berätta om sin situation eller inte. Innan barnen vågar öppna upp sig gör dem en bedömning av den vuxna personen, om personen går att lita på eller inte. När barnen känner tillit till personen öppnar de upp sig om sin problematik.

Det är dock inte enbart relationen till barnens föräldrar som är viktig för dem. Werner och Johnson (2004, ss. 708–709) beskriver i sin studie att fungerade syskonrelationer är en viktig aspekt under barnens uppväxt eftersom de kan stötta varandra i den situation de lever i. När föräldrarna lever i ett alkoholmissbruk är det ofta de äldre syskonen som tar hand om de yngre syskonen. De lär sig på så sätt att ta ett stort ansvar för både föräldrarna och syskonen. En vilja av inte hamna i samma situation likt föräldrarna samt en vilja av att utveckla ett välfungerande liv skapas. Om barnen har tagit hand om sin familj kan de även bli motiverade till att börja studera inom människobehandlande yrken. Utöver syskonrelationer kan även andra familjemedlemmar vara till hjälp för barn som lever med föräldrar som har alkoholmissbruk. Werner och Johnson (2004, s. 710) skriver att mor- och farföräldrar uppfattas som en trygghet för dessa barn. Barnen kan exempelvis vända sig till dem när de känner sig otrygga hos sina föräldrar.

Vidare beskriver Jordan och Chassin (1998, s. 10) vikten av att ha en eller flera aktiviteter utanför hemmet. Barn som är involverade i olika typer av aktiviteter får en upplevelse av stolthet och ökad självkänsla. Denna sysselsättning kan göra att barnen motverkar dysfunktionella mönster samt bidra till att skapa verktyg för att hantera utmaningar i livet. Werner och Johnson (2004, s. 710) skriver i sin studie att en positiv aktivitet för barn som lever med alkoholiserade föräldrar är att de har möjlighet att gå i skolan. Skolan kan ses som ett andra hem dit de kan gå för att komma bort från hemmet. Det är främst här som de kommer i kontakt med utomstående personer som de vågar berätta om sin situation för. Barnen kan exempelvis komma i kontakt med en lärare som kan ge råd och stöd till dem. Dessa råd kan hjälpa barnen att hantera sin hemsituation samt att stärka deras självkänsla. Likaså beskriver Tinnfält, Eriksson och Brunnbergs (2011, s. 141) att en trygg person som barnen ofta känner att de kan lita på är personal på skolan.

Lärare visar ofta förståelse och omtänksamhet om barnen vågar berätta om sin situation för dem. Om de vågar att berätta om sin situation skapas en möjlighet till att få stöd och hjälp från samhället.

Om barnen känner att lärarna inte vill lyssna på dem eller att de känner att de inte får det stöd som de önskar finns det andra sätt som barnen kan få hjälp ifrån. Det finns exempelvis stödforum på internet där de kan komma i kontakt med barn som genomgår liknande problematik. Här kan de diskutera sin problematik med andra barn vilket kan bidra till att de känner sig mindre ensamma i sin situation. Barnen kan på så sätt känna igen sig i andra personers berättelser (Tinnfält, Eriksson & Brunnberg 2011, s. 141)

2.6 Vuxna personer med alkoholmissbruk

Anledningen till att personer börjar missbruka alkohol i vuxen ålder kan variera stort. Det kan exempelvis handla om att personer är nyfikna på att testa både alkohol, att personen genomgår skilsmässa, att någon närstående dör eller att man själv utvecklar en depression. Inledandet av ett sådant missbruk kan även bero på att en person vill vara rebellisk och därav göra uppror (Alvarez, Gomes & Xavier 2014, s. 644). Likaså visar Çirakoğlu och Işın (2005, s. 7) att de främsta orsakerna till att vuxna människor börja missbruka alkohol är att personen har utmärkande problem i sin livssituation. Den omgivning som personen befinner sig i kan även göra så att en person inleder ett sådant missbruk. Bristen av människors tillgång till preventionsinsatser bidrar även till ökad missbruksproblematik i samhället. Detta grundar sig främst i att samhället inte når ut till alla personer som lever i en problematisk situation. Det finns många personer som lever i det dolda och kommer därför inte i kontakt med samhällets stöd (Berggren & Hanson 2016, s. 10). Bristen på stöd kan leda till att människor i vuxen ålder utvecklar en problematik som innefattar dålig självkänsla, depression och ångest. Denna problematik resulterar i att de vuxna utvecklar ett eget alkoholmissbruk (Williams & Corrigan 1992, ss. 411–412).

Även om människor börjar missbruka alkohol på grund av att det händer saker i deras vuxna liv, kan detta även bero på de problem de vuxna har haft under sin

uppväxt. Om en person har växt upp med alkoholiserade föräldrar kan det bidra till att personen utvecklar sociala och psykologiska problem i vuxen ålder. Barnen kan få ett ostabilt liv med risk för självmord, våld och eget alkoholmissbruk (Silven 2019, s. 299). Likaså beskriver Banafsheh et al. (2018, s. 532) att 77 % av de studerande började missbruka alkohol i vuxen ålder eftersom det fanns missbruksproblematik inom familjen. Tillgängligheten av att få tag i alkohol och droger var även en orsak till att personerna började missbruka.

3 Metod

I denna del kommer vi att redogöra för varför vi har valt en kvalitativ innehållsanalys samt belysa dess styrkor och svagheter. Vidare kommer vi föra ett resonemang kring det urval som har gjorts samt hur vi har gått tillväga för att analysera de olika självbiografierna. Därefter förs en diskussion kring vår förståelse, metodens tillförlitlighet samt kring de etiska överväganden som har gjorts. Slutligen ges en beskrivning av arbetsfördelningen.

3.1 Metodologiska överväganden

För att besvara vårt syfte och våra frågeställningar har vi använt oss av en kvalitativ innehållsanalys. Den syftar främst till att skapa en djupare förståelse kring ett visst fenomen (Bryman 2018, s. 456). Till skillnad från en kvantitativ ansats som syftar till att mäta och kvantifiera data, syftar en kvalitativ ansats till att förstå hur personer tolkar och uppfattar den verklighet de lever i (Bryman 2018, s. 61). Eftersom vårt syfte och våra frågeställningar syftar till att just förstå människors uppfattning kring vad det är som bidrar till att de bryter ett socialt arv och lyckas ta sig vidare i livet menar vi därför att en kvalitativ ansats är ett lämpligt metodval. Denna metod skapar förutsättningar för att få en uppfattning kring vilka känslor, tankar och upplevelser människor har kring en viss problematik eftersom dessa på ett eller annat sätt förmedlas av de människor som undersöks (Ahrne & Svensson 2015, s. 10). Dessa känslor, tankar och upplevelser som förmedlas har bidragit till att vi har kunnat få en förståelse kring vad det är som har gjort att människorna klarat av att bryta ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet.

Boréus (2015, s. 157) beskriver att det finns ett stort antal olika texter i samhället som har till uppgift att forma människors tankar kring hur ett samhälle är och borde vara uppbyggt. Bryman (2018, s. 676) skriver att en typ av sådana texter kan bestå av personliga dokument såsom självbiografier och brev. Eftersom självbiografier kan bidra till att läsarna får en bild av hur författarnas uppväxt har varit samt en uppfattning kring vad som har bidragit till att de brutit ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet, har vi valt att använda oss av dessa texter. Författarna av självbiografierna beskriver ofta något problematiskt vilket kan bidra till att vi kan synliggöra detta för andra personer. Detta leder till att människor får en uppfattning kring vad som behövs göras i samhället. Med hjälp av självbiografier har vi därför fått en uppfattning kring hur författarna upplever sin barndom samt hur deras erfarenheter av att leva i en familj där alkoholmissbruk förekommer ter sig. Detta har lett till att vi fått en förståelse kring vad som under uppväxten bidrar till att författarna bryter ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet.

Fördelarna med att använda självbiografier är att författarna inte styrs in i en viss riktning genom intervjuare som eventuellt skulle kunna ställa ledande frågor. Detta gör att texten inte påverkas av forskarens värderingar eller uppfattningar. Forskaren undviker därför de reaktiva effekterna, de påverkans effekter som skulle kunna utgöra en begränsning i data som inkommer (Bryman 2018, s. 657). Likaså har valet av metod inte kunnat skada de människor som ingått i vår studie eftersom vi inte har kommit i kontakt med författarna, till skillnad från intervjuer som skulle kunna upplevas som obehagliga eller kränkande (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). Vi är dock medvetna om att författarna beskriver sin barndom i vuxen ålder. Detta kan medföra att de inte minns barndomen på det sätt som stämmer överens i hur den faktiskt var. Barn har mycket fantasi under sin uppväxt vilket medför att det kan vara svårt att avgöra om personer återger ett verkligt minne från barndomen i vuxen ålder. De har inte en färdigutvecklad hjärna vilket gör att de inte kommer ihåg alla detaljer från sin barndom (Araí 2001, s. 100). Detta gör i sin tur att bilden av författarnas barndom kan förvanskas något. Vi menar att valet av en kvalitativ innehållsanalys utifrån självbiografier ändå är en

användbar metod eftersom denna har visat på olika mönster som har varit till hjälp för att få en förståelse kring studiens syfte och frågeställningar.

3.2 Målstyrt urval

För att samla in relevant empiri har vi använt oss av ett målstyrt urval. Detta innebär att den empiri som samlas in styrs utifrån det mål studien har (Bryman 2018, s. 498). Eftersom vår undersökning syftar till att fokusera på barn som levt med föräldrar med alkoholmissbruk, kommer vi fortsättningsvis enbart att fokusera på detta typ av missbruk. Vi kommer inte beröra andra typer av missbruk som exempelvis drogmissbruk eller spelmissbruk. För att få en generell överblick kring vilka självbiografier som finns skrivna om barn som levt med föräldrar med alkoholmissbruk har vi använt oss av sökmotorn Google samt webbsidorna Adlibris och Bokus. Inledningsvis använde vi oss av sökorden missbruk och självbiografi. Denna generella sökning resulterade dock i ett stort antal olika typer av självbiografier som bland annat handlade om medberoende och andra olika typer av missbruk. Det var därför svårt att få en bild av vilka självbiografier som skulle kunna hjälpa oss att förstå studiens syfte och frågeställningar. Vi valde därför att lägga till sökordet maskrosbarn och alkohol. Slutligen bestod våra sökord därför av: missbruk, självbiografi, maskrosbarn samt alkohol. Detta resulterade i att sökresultatet avgränsades och att vi fann självbiografier som både var skrivna av författare som lyckats ta sig vidare i livet samt författare som utvecklat ett eget alkoholmissbruk i vuxen ålder. För att avgränsa detta sökresultat har vi använt oss av olika kriterier. Detta kan liknas vid det som kallas för ett kriteriestyrt urval vilket innebär att empirin väljs utifrån vissa bestämda kriterier (Bryman 2018, s. 497). De kriterier som har hjälpt oss att avgränsa sökresultatet samt få en förståelse kring studiens syfte och frågeställningar är:

- Självbiografier skrivna av författare som under sin uppväxt levt med en eller två föräldrar med alkoholmissbruk.
- Självbiografier skrivna av författare som har brutit ett socialt arv.
- Självbiografier skrivna av författare som har lyckats ta sig vidare i livet.

När vi valde bland de olika självbiografierna ville vi även skapa ett urval där både män och kvinnor skulle vara representerade. Utifrån sökresultatet samt de ovannämnda kriterierna fann vi två självbiografier skrivna av kvinnor samt en självbiografi skriven av en man. Vi hade alltså ingen tanke kring varför vi valde fler kvinnor än män eftersom det var sökresultatet samt våra kriterier som styrde detta. Utifrån de ovan nämnda valdes slutligen självbiografierna: *Göm mig* av (2016) Alex Schulman, *Mig äger ingen* (2008) av Åsa Linderborg samt *Svinalängorna* (2007) av Susanna Alakoski. Det föll sig även naturligt att vi använde oss av självbiografier skrivna av författare som växte upp under ungefär samma år. Det är dock enbart Schulman som är något yngre än vad Linderborg och Alakoski är. Eftersom det finns en åldersskillnad mellan de olika författarna är vi medvetna om att samhället kanske inte såg likadant ut under alla författarnas barndom.

Bryman (2018, s. 506) beskriver att det i inledningsskedet av en studie är svårt att veta hur mycket empiriskt material som behövs för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar. Detta var en fråga vi ställdes inför i inledningsskedet av uppsatsen. Bryman (2018, s. 506) beskriver att ett större urval ofta behövs när forskare jämför olika grupper, exempelvis när män och kvinnor jämförs eller när olika åldersgrupper jämförs. Eftersom vår studie inte syftar till att jämföra olika grupper utan istället för att upptäcka mönster i de olika självbiografierna valde vi därför tre självbiografier. Bryman (2018 s. 506) beskriver vidare att det inte behövs ett omfattande urval när forskare studerar människors livsberättelser och upplevelser eftersom en sådan studie ofta vill förstå människans liv på djupet. Även vi var intresserade att analysera empirin på djupet vilket innebar att vi ville förstå dessa personers upplevelser och berättelser och lättare kunna utläsa teman i de olika självbiografierna. Urvalsstorleken berodde även på att vi hade svårt för att hitta fler självbiografier som uppfyllde kriterierna ovan. Eftersom vi har analyserat ett mindre antal självbiografier är vi medvetna om att detta har kunnat påverka det resultat vi har fått. Om vi hade använt oss av fler självbiografier skulle vi möjligtvis kunnat upptäcka fler mönster som skulle vara till hjälp för att få en ytterligare förståelse för vårt syfte och våra frågeställningar.

Under arbetets gång har vi varit medvetna om att vi kanske skulle behöva använda oss av ytterligare självbiografier. Detta beror på att en viss teoretisk mättnad behöver uppnås i studien (Bryman 2018, s. 507). I slutskedet av arbetsprocessen upplevde vi att en sådan mättnad hade uppnåtts, därav valet av tre olika självbiografier. Vi upplevde att vi fick en förståelse kring vårt syfte och våra frågeställningar samt hur detta resultat kunde tillämpas i socialt arbete i framtiden.

3.3 Analysförfarande

I kvalitativa metoder samlas snabbt ett stort textmaterial in som på ett eller annat sätt ska analyseras (Bryman 2018, s. 684). För att analysera empirin har vi använt oss av en kvalitativ innehållsanalys. Detta innebär att olika koder och teman skapas samtidigt som analysförfarandet sker (Bryman 2018, s. 677). Innan vi började läsa självbiografierna hade vi därför inga förutbestämda koder eller teman att utgå från. Detta beror på att vi ville ha ett öppet förhållningssätt i inledningsskedet. Rennstam och Wästerfors (2015, s. 222) beskriver att det är viktigt att i inledningsskedet lära känna det material som har samlats in. Vi började därför så snabbt vi fick tillgång till självbiografierna att läsa dessa var för sig. Ju mer vi läste självbiografierna desto fler mönster kunde vi upptäcka. Under denna process diskuterade vi även de mönster vi fann för att vara säkra på att vi letade efter liknande företeelser. Rennstam och Wästerfors (2015, s. 224) menar att ju mer man läser materialet, desto oftare kommer samma företeelser återkomma, men med viss variation. Detta var något som vi kunde se under tiden vi läste självbiografierna. Exempel på de mönster som vi såg som mest förekommande i de olika självbiografierna var: relationer, kärlek, tillit, omtänksamhet, förälder, far- och morföräldrar, lärare, vän, trygghet, oro, ansvar och skuld (*Bilaga 1*). Dessa mönster valde vi sedan att benämna som gemensamma koder i de olika självbiografierna. För att markera dessa använde vi oss av färgpennor och lappar i olika färger där varje färg representerade en viss kod. Vi upptäckte snabbt att dessa koder som vi funnit hörde ihop med varandra. Bryman (2018, s. 691) beskriver att koder som framkommer ska delas in i olika teman. Dessa koder delades därför in under fyra olika teman: omsorg och omvårdnad, relationer, aktiviteter och barns ansvar för föräldern. Bryman (2018, s. 667) beskriver att dessa teman bör förtydligas med hjälp av citat hämtade från

texten som analyserats. Under varje tema skrev vi därför ner olika citat som representerade dessa. Eftersom vi fann mönster som behandlade individers olika roller och dess relationer valde vi att använda oss av Goffmans (2014) dramaturgiska perspektiv som huvudperspektiv samt Bowlbys (2010) anknytningsteori som ett komplement.

3.4 Förväntanshorisont

Under den gångna praktikterminen och under tidigare arbeten har vi kommit i kontakt med barn, ungdomar och vuxna som har haft olika typer av problem relaterat till missbruk. Utifrån dessa erfarenheter samt utifrån den bild som vi har fått av medier, har vi fått en uppfattning att många barn lever i det dolda och att de inte alltid kommer i kontakt med stödfunktioner i samhället. Detta resulterar i att barn lever i en utsatt situation. Vår förförståelse är att barns tillgång till stödinsatser från samhällets myndigheter är en viktig faktor för att dessa barn ska bryta ett socialt arv och inte utveckla ett alkoholmissbruk i vuxen ålder. Karl R. Popper beskriver i Thomassen (2007, s. 86) att när människan undersöker texter kan denne undvika att se vissa företeelser i texten. Istället har människan en förutbestämd idé om vad människan ska finna i texten. Detta kallas för förväntningshorisont. Eftersom vi har haft en bild av att det är viktigt att barn får hjälp och stöd från samhället, kan detta ha varit en företeelse som vi har letat efter i de självbiografier vi har läst. Vi har dock försökt att vara medvetna kring detta och istället haft ett öppet förhållningssätt för att även finna andra gemensamma mönster.

3.5 Metodens tillförlitlighet

För att diskutera studiens tillförlitlighet kan Lincon & Gubas (1985) kriterier tillförlitlighet och äkthet användas (Bryman 2018, s. 465). Tillförlitligheten kan delas in i fyra olika underbegrepp. Dessa är överförbarhet, styrka att konfirmera, trovärdighet samt pålitlighet. Dessa underbegrepp diskuteras nedan.

Eftersom vi är intresserade av att analysera ett mindre antal texter har det varit svårt att beakta det som Bryman (2018, s. 468) kallar för överförbarhet. Överförbarhet innebär att studiens resultat ska kunna generaliseras till andra

människor som lever inom liknande problematik. Eftersom vi inte analyserar ett stort antal självbiografier kan det resultat vi har kommit fram till inte generaliseras till en större grupp eftersom resultatet inte gäller för alla barn som växt upp med föräldrar med alkoholmissbruk. Trots detta menar vi att studien är intressant att genomföra eftersom den kan bidra till att människor som arbetar inom socialt arbete ska få en förståelse kring vad barn faktisk behöver samt hur de agerar för att inte börja missbruka i vuxen ålder.

Under arbetets gång har vi även beaktat det som kallas för styrka och konfirmera vilket innebär att studiens slutgiltiga resultat inte ska styras av våra egna värderingar och tankar (Bryman 2018, s. 469). I inledningsskedet av vår arbetsprocess har vi därför diskuterat vilken förförståelse vi har haft vilket har skapat en medvetenhet kring vår egen roll i studien. När vi har analyserat självbiografierna har vi även försökt att gå in med ett öppet förhållningssätt. För att vara säkra på att resultatet genomsyras av egna tankar kan detta skickas till de personer som undersöks. På så sätt skapas det som Bryman (2018 s. 467) kallar för trovärdighet. Detta har dock inte varit genomförbart i vår studie eftersom vi inte har haft någon kontakt med författarna som skrivit självbiografierna. Slutligen beskriver Bryman (2018, s. 468) begreppet pålitlighet som innebär att det är viktigt att redogöra för hela arbetsprocessen samt vilket resultat som har framkommit. Detta skapar en fullständig forskningsprocess. Detta har vi kunnat använda oss av eftersom vi i detta kapitel har diskuterat hur vi har gått tillväga under arbetsprocessen. I delen resultat och analys kommer vi redogöra för det resultat vi har kommit fram till.

Vidare beskriver Lincon & Guba (1985) kriteriet äkthet (Bryman 2018, s. 465). Äkthet kan delas in i fem olika underbegrepp. Vi kommer dock enbart beakta begreppet rättvis bild. Bryman (2018, s. 470) beskriver att studier som genomförs bör skapa en rättvis bild av de personer som undersöks vilket innebär att de ska kunna känna igen sig i det resultat som presenteras. Under arbetets gång har vi haft detta i åtanke. För att skapa en så rättvis bild som möjligt har vi inte förvrängt det som står skrivet i självbiografierna samt inte tagit olika företeelser ur dess sammanhang. För att förstärka författarnas berättelser har vi även använt citat från självbiografierna i vårt resultat och analys för att stärka det som beskrivs. Vi har

dock varit medvetna om att vi kan uppfatta det som står skrivet i självbiografierna på ett sätt medan författarna av självbiografierna kan uppfatta detta på ett annat sätt. Likaså kan författarna ha en annan uppfattning kring vad som behöver tas med i studiens resultat. Om så är fallet finns det en risk för att den rättvisa bilden förvanskas något.

3.6 Etiska överväganden

När undersökningar görs kan människors integritet hotas. För att undvika detta är det viktigt att forskaren respekterar människans värde samt att människans mående kommer före samhällets och vetenskapens behov (Svensson & Ahrne 2015 s. 29). För att diskutera detta använder vi oss av Vetenskapsrådets (2002) fyra krav som har utvecklats för att föra resonemang kring forskningsetik. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet. Dessa kommer att diskuteras nedan.

Vetenskapsrådet (2002, s. 7) skriver att informationskravet innebär att forskaren ska ge information om studiens syfte till de personer som deltar i undersökningen. Likaså är det viktigt att informera deltagarna om vad deras uppgifter kommer att användas till. I inledningsskedet av vår undersökning resonerade vi kring om vi behövde informera författarna om studien och dess syfte. Vårt resonemang resulterade i att vi inte behöver informera kring detta eftersom självbiografierna är publicerade och tillgängliga för allmänheten. Detta resonemang kan vi även applicera på det som Vetenskapsrådet (2002, s. 9) kallar för samtyckeskravet. Samtyckeskravet innebär att undersökningsdeltagarna har rätt att själva bestämma om de vill delta i undersökningen eller inte. Även här menar vi att inget samtycke behöver inhämtas från författarna eftersom de själva har valt att publicera sina texter för allmänheten. Under arbetes gång har vi dock beaktat det som Vetenskapsrådet (2002, s. 14) kallar för nyttjandekravet. Nyttjandekravet innebär att uppgifter som samlas in i samband med studien enbart kommer att användas i den aktuella studien som utförs. När vi har kodat och tematiserat vår empiri har vi därför enbart använt detta för att besvara studiens syfte och frågeställningar.

Slutligen har vi diskuterat det krav som kallas för konfidentialitetskravet. Detta innebär att personuppgifter ska hanteras så att ingen annan kan ta del av dem (Vetenskapsrådet 2002, ss. 12–13). Under arbetes gång har vi diskuterat huruvida det är lämpligt att publicera självbiografiernas titel samt författarnas namn i vår studie. Även här har vi kommit fram till att vi kan publicera dessa uppgifter eftersom titlarna och författarnas namn är kända av allmänheten. Författarna har själva valt att dela med sig av känsliga upplevelser i barndomen.

3.7 Arbetsfördelning

I början av arbetsprocessen gjorde vi tillsammans en tidslinje över den tidsperiod vi hade till förfogande. Vi satte upp olika mål som skulle vara uppfyllda inför varje vecka. Båda har läst alla tre självbiografier var för sig eftersom båda skulle få en uppfattning kring den problematik som beskrivs i dessa. Därefter har vi träffats för att diskutera de koder som vi funnit för att sedan kunna dela i dessa under teman som vi tillsammans skapade. I sökandet av forskning har vi delat upp arbetet genom att en av oss har sökt forskning inom ett tema medan den andra har sökt forskning inom ett annat tema. Skrivprocessen har skett gemensamt eftersom vi har velat få en röd tråd genom hela arbetet. Vi har träffats för att diskutera de olika delarna och skrivit i gemensamma Google docs dokument. Vi har läst varandras texter och korrigerat dessa för att våra delar ska hänga ihop på ett bättre sätt.

4 Teoretiska utgångspunkter

För att analysera vår empiri har vi valt att använda oss av Goffmans (2014) dramaturgiska perspektiv samt Bowlbys (2010) anknytningsteori. Goffmans dramaturgiska perspektiv används som huvudperspektiv i vår analys eftersom barnen och personer i dess närhet intar tydliga roller i de självbiografier vi har läst. Barnen går in i en roll när de umgås med sina föräldrar samt en annan roll när de umgås med andra personer i dess omgivning. Barnen skapar även olika team med andra människor som stöttar dem under sin uppväxt. Utifrån detta har vi kunnat se vilken roll de har intagit samt vilket team de har skapat för att kunna bryta ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet. Eftersom Goffman inte

belyser barns anknytning till sin förälder har vi valt att använda oss av en del av Bowlbys anknytningsteori som ett komplement till Goffmans dramaturgiska perspektiv. Detta för att vi ska kunna förstå varför en fungerande relation mellan barn och förälder är viktigt för barnets utveckling. Nedan kommer begrepp utifrån Goffmans dramaturgiska perspektiv samt Bowlbys anknytningsteori beskrivas ytterligare.

4.1 Goffmans dramaturgiska perspektiv

Det dramaturgiska perspektivet drar paralleller till teatervärlden där alla människor spelar en teater inför en publik. När människorna agerar inför denna publik intar personen en roll som de sedan kommer att förknippas med. Under detta agerande skapar denne ett framträdande som har till uppgift att påverka publiken samtidigt som publiken har till uppgift att påverka den agerande. Den agerande strävar även efter att agera efter de normer och regler som finns inom den aktuella situationen (Goffman 2014, s. 23).

4.1.1 Främre och bakre region

En människa kan antingen agera i den främre eller i den bakre regionen. När en människa agerar i den främre regionen intar personen en roll i det framträdande som skapas. Målsättningen med detta är att försöka påverka sin publik samt berika sig med nya erfarenheter. Den agerande bör även upprätthålla de normer som råder under den aktuella situationen. Människan ska därför behandla sin publik på ett sätt som stämmer överens med de rådande normerna i samhället. Detta bidrar till att det ställs krav på hur denna person ska agera inför publiken (Goffman 2014, s. 97). I den bakre regionen avtar den agerade den roll som personen hade i den främre regionen och ersätter denna med en annan roll. Det är i denna region som människan reflekterar över det framträdande som ägde rum i den främre regionen. Kommande framträdanden planeras även i den bakre regionen. Slutligen är det i den bakre regionen som människans hemligheter kan hållas gömda för sin publik (Goffman 2014, s. 102).

4.1.2 Cynisk och äkta aktör

Den roll som en människa spelar inför sin publik kan antingen var äkta eller cynisk. En äkta aktör är en individ som kan känna igen sig själv i den roll som den spelar. En cynisk aktör är istället en person som vill lura publiken för egna själviska ändamål. Den cyniske aktören är medveten om att denne spelar en roll inför sin publik och att denna roll inte är sitt sanna jag (Goffman 2014, ss. 25–26).

4.1.3 Idealisering

Idealisering innebär att människors framträdanden kan omformas och anpassas till de normer som finns i ett samhälle. Under ett sådant framträdande strävar människan efter att vara lite bättre än vad människan egentligen är eftersom denne vill införliva de värden som finns i samhället. Om personen agerar på detta sätt har denne skapat ett framträdande som ses som rätt. Ju mer agerandet ses som verkligt, desto mer kommer det att accepteras av observatörerna (Goffman 2014, s. 39). Misstag som har gjorts innan framträdandet äger rum kan döljas under ett idealiserad framträdanden vilket innebär att dessa inte visas upp under framträdandet. En bild av ofelbarhet skapas eftersom den färdiga produkten enbart visas upp (Goffman 2014, ss. 45–46). Idealisering kan även innebära att en människa strävar efter att vara så som en annan person är (Goffman 2014, s. 40).

4.1.4 Personlig fasad

En personlig fasad är en fasad som människan intar i den främre regionen för att dölja sig själv och de problem som denne bär på. Personen kan agera på ett visst sätt eller bära en viss typ av kläder under framträdandet. När personen befinner sig i den bakre regionen avtar personen sig den personliga fasaden (Goffman 2014, s. 30).

4.1.5 Team

Ett framträdande behöver inte enbart utformas av en person. Om det är så att ett framträdande skapas med hjälp av flera personer bildas ett team. Detta består av en regissör som styr de andra aktörerna i teamet. Därav intar alla aktörer en viss roll inom teamet. Inför och under ett framträdande krävs det att medlemmarna

samarbetar med varandra för att kunna upprätthålla framträdandet. Samarbetet fungerar dock inte alltid mellan medlemmarna eftersom det ibland kan finnas de som är ute för att förstöra framträdandet. Medlemmarna är dock tvungna av att lita på varandras agerande. Om det är så att en medlem försöker förstöra framträdandet, kan denna medlem inte uppsägas från teamet. Detta beror på att medlemmarna är beroende av varandra. Om en medlem skulle avgå från teamet, skulle teamet hela falla samman (Goffman 2014, ss. 76–79). För att medlemmarna ska kunna samarbeta på ett sätt som stödjer framträdandet är de tvungna att välja personer som antas bete sig på ett lämpligt sätt i det framträdande som ska ske (Goffman 2014, s. 84).

4.2 Bowlbys anknytningsteori

Anknytningsteorin beskriver att människor strävar efter att knyta känslomässiga band till individer som står dem nära. Under barnets barndom skapas ett sådant band mellan barnet och dess föräldrar vilket gör att föräldrarna förväntas ge barnet tröst och skydd. När ett sådant band skapas bildar föräldrarna en trygg bas för barnet att stå på som oftast finns kvar under hela barnets uppväxt. Barnets anknytning till föräldrarna kan dock se ut på olika sätt eftersom dess anknytningen kan variera. Vilken typ av anknytningsmönster ett barn utvecklar under deras barndom påverkas av hur föräldrarna behandlar barnet (Bowlby 2010, s. 146). Bowlby (2010, s. 149) beskriver att Ainsworth (1971) har utvecklat fyra olika anknytningsmönster. Dessa är trygg anknytning, otrygg ambivalent/motspänstig anknytning, otrygg undvikande anknytning samt otrygg desorganiserad anknytning. Om ett barn har en trygg anknytning litar barnet på att föräldern finns tillgänglig samt att föräldern stöttar barnet i främmande situationer. Föräldrarna behöver därför vara lyhörda och kärleksfulla när barnet söker tröst. Detta sätt att behandla barnet på skapar även förutsättningar för hur barnet kommer utvecklas under sin uppväxt. Den trygga anknytningen finns ofta kvar under hela barnets uppväxt. Under barndomen leder detta till att barnet vågar utforska världen. Ett sådant anknytningsmönster leder till att personen i vuxen ålder är mer självständig samt att har lätt för att skapa relationer som denne känner tillit till. Otrygg ambivalent/motspänstig anknytning innebär istället att barnet är osäker på om föräldern kommer att vara tillgänglig och hjälpsam. Om en

person under barndomen haft denna anknytningsstil kan det i vuxen ålder leda till personen känner osäkerhet om denne inte får bekräftelse av personer i dess närhet. De känner även att de vill ha närhet till andra människor (Bowlby 2010, s. 149). Vidare beskriver Bowlby (2010, s. 150) det tredje anknytningsmönstret otrygg undvikande anknytning. Detta innebär att barnet inte tror att denne får någon hjälp från sina föräldrar och att barnet då förväntar sig att bli bortstött av föräldern när barnet ber om hjälp. Ett sådant mönster kan bildas om föräldern upprepande gånger stött bort barnet när barnet sökt om tröst. I vuxen ålder kan detta anknytningsmönster ge sig uttryck i att personen inte söker närhet till andra människor. De vill hantera sina känslor på egen hand. Slutligen beskrivs otrygg desorganiserad anknytning. En sådan anknytning kan exempelvis uppstå om barnet utsatts för fysisk eller psykisk misshandel. I vuxen ålder kan dessa barn ha svårt för att bilda relationer med andra människor eftersom de förknippar relationer med svek. I vår undersökning har vi kunnat anta att det trygga anknytningsmönstret främst framkommer hos barnen eftersom föräldrarna ger dem kärlek och omvårdnad. Vi kommer därför att använda oss av detta i undersökningens resultat och analys.

5 Resultat och analys

I följande del kommer vi inledningsvis ge en kort presentation av de valda självbiografierna som handlar om personer som under sin barndom levt med en eller två föräldrar med alkoholmissbruk. Därefter presenterar vi resultatet som framkommit samt analysen av denna. Nedan har vi delat in detta under olika rubriker: omsorg och omvårdnad, relationer, aktiviteter samt barns ansvar för föräldern. Dessa rubriker är kopplade till de teman som har framkommit under arbetets gång.

5.1 Beskrivning av självbiografierna

Glöm mig av Alex Schulman (2016)

Schulman beskriver att han under barndomen lever med mamma som har alkoholmissbruk, sin pappa och sina två bröder. Under de första levnadsåren hade familjen en bra och sammanvävd relation. Varje sommar åkte dem till deras torp utanför Stockholm för att umgås med varandra. Ju äldre han blev, desto sämre

relation fick han till sin mamma eftersom hon började dricka alkohol ännu mer. Detta påverkade i sin tur hela familjen. Hans mamma orkade inte att ta hand sina barn, hans pappas humör blev sämre och syskonen var ständigt oroliga över deras föräldrar. Denna familjesituation skulle förbli en hemlighet för utomstående personer. Schulman beskriver att han i vuxen ålder ville att sin mamma skulle bli nykter. Han försökte få henne att bli inskriven på ett behandlingshem. Detta förslag resulterade i att hon blev arg och ville säga upp kontakten med honom. Efter flera försök lyckades han att övertala hans mamma. Hon blev inskriven på ett behandlingshem och blev sedan nykter.

Mig äger ingen av Åsa Linderborg (2008)

Linderborg beskriver att hon under sina första levnadsår bor hon tillsammans med sina föräldrar. Hennes pappa arbetar på ett metallverk och hennes mamma arbetar inom politik. Relationen mellan familjemedlemmarna är inledningsvis bra. Hennes pappa brukar dricka någon öl i veckan, men det påverkar inte henne så mycket. Efter några år flyttar hennes mamma ifrån familjen för att hennes pappa alkoholmissbruk blir värre. Linderborg bor kvar hos hennes pappa. De pengar som han tjänar via sitt arbete lägger han hellre på cigaretter och alkohol än mat och leksaker till henne. De brukar därför åka till hennes farmor och farfar varje dag för att äta middag. Linderborg beskriver att hon har bra kontakt med sin farmor och farfar och andra släktingar. Allt eftersom hennes pappas alkoholmissbruk blir värre, får hon därför ta ett stort ansvar för hennes pappa vilket leder till en ständig oro för henne. När hennes levnadssituation är som värst flyttar hon till sin mamma. I tonåren tar hon studenten, börjar skriva en avhandling i historia på Uppsala universitet samt bildar egen familj.

Svinalängorna av Susanna Alakoski (2007)

Alakoski beskriver att hennes familj har flyttat till Sverige från Finland. I Sverige bor dem i en lägenhet i ett fattigt område i Ystad. Hon bor tillsammans med sina föräldrar som har alkoholmissbruk samt sina två syskon. I det fattiga området bor det även andra barn som har föräldrar som missbrukar. Alakoski beskriver att hon har två kompisar som hon brukar gå till när hennes föräldrar dricker eller bråkar. Även hennes kompis föräldrar brukar vara berusade när hon är där vilket gör att hon och hennes kompisar har detta gemensamt. Under veckorna brukar det även

anordnas fest i grannskapet dit hon och hennes föräldrar brukar gå. Hon lever därför i en ständig oro för sina föräldrar. Samtidigt som föräldrarna missbrukar, upplever hon att hon får kärlek från dem. I självbiografin beskriver Alakoski sig själv som en tjej som heter Leena.

5.2 Omsorg och omvårdnad

Gemensamt för de tre barnen är att de tiden innan föräldrarnas alkoholmissbruk har haft en bra kontakt med sina föräldrar. När barn skapar en sådan kontakt med sina föräldrar bildas ett starkt band mellan dem där de får tröst, stöd och skydd (Bowlby 2010, s. 149). Schulman beskriver att han hade en bra relation till sin mamma från det att han föddes tills han fyllde fem år. Likaså hade han en bra relation till sin pappa under denna tid. Innan hans mamma inledde ett alkoholmissbruk brukade de umgås med varandra. Ett citat som visar detta är: "Vi ligger på en lånad tid i eftermiddagssolen och äter kexchoklad till bakom en kyrka. Jag älskar dig gubbe. Jag älskar dig svarade jag." (Schulman 2016, s. 34). Sådana tillfällen leder ofta till att en god relation skapas mellan barnet och föräldern (Tinnfält et al. 2018, ss. 535–536). Likaså beskriver Linderborg att hon hade en bra relation till sina föräldrar. När hennes föräldrar bodde tillsammans fick hon stöd från båda föräldrarna. Även om hennes mamma flyttade från familjen så hade hon kontakt med henne. Eftersom hon bodde kvar hos sin pappa blev dock bandet till honom starkare. Ett citat som visar på detta är: "Vi sa till varandra att vi var bästisar och bundis. Du och jag är bästisar och bundis." (Linderborg 2008, s. 24). Alakoski beskriver även att hennes relation till sina föräldrar från första början bestod av omsorg och omvårdnad gentemot henne och hennes syskon. Hon berättar att hennes mamma och pappa gjorde allt för att familjen skulle få ett fungerande hem att bo i. Föräldrarna var väldigt måna om att barnen skulle ha det så bra som möjligt i det nya hemmet. Gemensamt för Schulman, Linderborg och Alakoski är alltså att de har tyckt att deras föräldrar har varit omsorgsfulla och kärleksfulla mot dem under deras uppväxt. Citaten ovan beskriver tillfällen där de har kunnat lita på att föräldrarna har varit närvarande och tillgängliga gentemot dem. Eftersom föräldrarna agerar på detta sätt kan det därför antas att de har haft det som Bowlby (2010, s. 149) kallar för en trygg anknytning till sina föräldrar. Vidare beskriver Bowlby (2019, s. 149) att

föräldrarnas sätt att behandla barnet på skapar förutsättningar för hur barnet kommer att utvecklas under sin uppväxt. Det goda stödet, den trygga anknytningen samt barnets positiva inställning gentemot föräldrarna som beskrivs ovan bidrar alltså till att barnen har möjlighet till att utveckla ett gynnsamt liv och lyckas ta sig vidare i livet. Likaså beskriver Zakrzewska och Samochowiec (2017, ss. 333–334) vikten av att ha en förälder som stöttar barnen under dess uppväxt. Detta bidrar till att de stärker sin självkänsla och har större möjlighet till att utveckla ett självständigt liv i vuxen ålder.

Denna kärlek och omsorg barnen fick under denna tid blev dock allt mindre ju djupare föräldrarnas alkoholmissbruk blev. Bowlby (2010, s. 146) beskriver att om att en trygg anknytning har skapats mellan barnet och dess förälder finns detta band ofta kvar under hela uppväxten. Gemensamt för författarna är att detta band mellan barnen och föräldrarna fanns kvar under hela uppväxten även om föräldrarna utvecklade ett alkoholmissbruk. Även om föräldrarna har utvecklat ett alkoholmissbruk fanns föräldrarnas omsorgsfulla sida kvar. Föräldrarna intar på så sätt olika roller, en roll när föräldern är berusad och en roll när föräldern är omhändertagande gentemot barnet. Goffman (2014, s. 97) beskriver att den roll som spelas av en individ i ett framträdande bör behandla sin publik på ett sätt som förverkligar samhällets normer. Likaså förväntas individen tas på allvar av de som observerar framträdandet (Goffman 2014, s. 25). Schulman beskriver upprepade gånger att hans mamma tog hand om honom även när hon var berusad. I citatet nedan kan vi se att Schulmans mamma intar en roll som representerar samhällets normer när hon egentligen är berusad. Samtidigt tar Schulman åt sig av den kärlek som sin mamma ger honom vilket innebär att han har en positiv inställning till hennes omvårdnad, trots att hon har ett alkoholmissbruk.

Kom hit gubbe, sa mamma. Jag tittade upp. Hon sträckte ut en hand mot mig. Jag såg att hon log. Hon tittade på mig med en klar, vänlig blick - hon ville inget ont. Jag rundade bordet och gick till henne. Hon öppnade famnen och vi kramades och jag tappade allt. (Schulman 2016, s. 87).

När Schulmans mamma agerar på detta omhändertagande sätt skapar hon en idealiserad bild av sig själv. Goffman (2009, s. 39) beskriver att individer ibland inför sin publik vill visa sig lite bättre än vad personen faktiskt är vilket kallas för idealisering. När hans mamma säger det ovan nämnda till honom vill hon inför sin publik framställa sig som en omhändertagande mamma fast hon inte alltid är det. Inners inne är hon egentligen en mamma som har en stor problematik relaterat till alkohol. Hans mammas framträdande skapar dock omsorg och omvårdnad gentemot honom. Sådan omvårdnad är en viktig aspekt för att deras barn ska lyckas ta sig vidare i livet (Cronström 2003, s. 31).

När en individ är färdig med sitt framträdande i den främre regionen drar personen sig tillbaka in i den bakre regionen där de reflekterar över det gångna framträdandet (Goffman 2014, s. 102). Utifrån självbiografierna kan vi se att det var vanligt förekommande att de alkoholmissbrukande föräldrarna drog sig tillbaka när de hade gett kärlek till sina barn. Vid enstaka fall reflekterade de över agerandet gentemot sina barn. Det var dock vanligare att föräldrarna avtog sig den omhändertagande rollen och klev in i en roll där de återigen började dricka alkohol.

Även Alakoski beskriver att hon har fått omsorg av sina föräldrar även när de klev in i sitt alkoholmissbruk. I hennes självbiografi beskrivs dock de svåra stunderna mer frekvent än de omvårdande stunderna. Ett exempel på när Alakoskis föräldrar visar omvårdnad gentemot henne och intar en omsorgsfull roll är när hon vid ett tillfälle under sin uppväxt genomgick en operation. Under tiden hon tillfrisknade på sjukhuset var hennes föräldrar nyktra och gav henne på så sätt den omsorg och kärlek hon länge längtat efter. Alakoski fick därför lära sig att uppskatta den lilla kärlek hon fick utav dem. På sjukhuset försökte föräldrarna vara så som föräldrar bör vara i det samhälle de levde i. I denna främre region skapade de en idealiserad bild av sig själva vilket ledde till att de ville vara lite bättre än vad de faktiskt var. Inför sjukhuspersonalen ville de framstå som välfungerande föräldrar samtidigt som de höll sitt alkoholmissbruk hemligt. Goffman (2014, ss. 45–46) beskriver att människor under ett framträdande ibland kan dölja de misstag som har gjorts innan framträdandet äger rum. Därav pratade Alakoskis föräldrar inte om hur dem

hade det i hemmet när de befann sig bland sjukhuspersonalen. De ville hålla detta hemligt för att skapa ett framträdande som ses som rätt.

Upprepade gånger beskriver även Linderborg att hennes pappa har gett henne all omsorg och kärlek hon har kunnat få. Även hennes pappa intog en omsorgstagande roll när han spenderade tid med henne. Denna relation kan antas skapa det som (Bowlby 2010, s. 149) kallar för trygg anknytning. Linderborg beskriver att hon i vuxen ålder tänker tillbaka på sin barndom och den kärlek hennes pappa gav till henne även om han vanligtvis var berusad. Även i vuxen ålder kan hon alltså tänka tillbaka på sin pappas omvårdnad och ha en positiv inställning till denna. Hon menar att hon är tacksam för den kärlek hon har fått och att hon har lärt sig mycket av hennes uppväxt. Denna omsorg föräldrarna har gett barnen under deras uppväxt har även visat sig leva kvar länge. Detta kan vi främst se i ett citat när Linderborg i vuxen ålder berättar att hon uppskattat den kärlek som hennes pappa har gett till henne: "Hade de svikit mig? Hon kanske, men inte han. Han hade ju gett mig all kärlek som fanns att få". (Linderborg 2008, s. 250).

Föräldern som förebild

Utifrån de ovan nämnda kan vi utläsa att föräldrarna skapar en idealiserad bild av sig själva inför barnen och att de uppskattar när föräldern agerar på detta sätt. Om det är så att individer skapar ett framträdande som samhället ser som rätt, kan människor sträva efter att agera på detta sätt. Detta gör i sin tur att människor strävar efter att vara så som andra människor är (Goffman 2014, s. 39). När föräldrarna intar en roll där de agerar utifrån samhällets normer, kan barnen sträva efter att vara så som föräldern är. Exempelvis finns det de stunder när Schulmans mamma inte är berusad där hon betar sig på ett bättre sätt. Detta gör i sin tur att han ser upp till sin mamma eftersom han har ett positivt förhållningssätt gentemot henne. Det kan vi främst se när Schulman och hans mamma umgås tillsammans på teatern där hans mamma jobbar. Han menade att hans mamma kunde många olika saker vilket även han strävade efter att kunna. Ett citat som beskriver detta är:

Mamma kunde engelska flytande, inte sådär stakande och stapplande som andra föräldrar i skolan. Hon talade amerikansk engelska med en ledighet som jag aldrig sett någon annanstans. Hon pratade franska flytande, och danska flytande. Och italienska och tyska. Och hon skrev bättre än alla andra på hennes arbete. (Schulman 2016, s. 64).

Ovan kan vi utläsa att Schulman var imponerad över sin mammas kunskaper inom språk. Dessa kunskaper sågs också som viktiga inom teatern. Eftersom han såg upp till sin mammas kunskaper inom detta yrke resulterade detta även i att han själv skapade en karriär inom teaterbranschen i vuxen ålder. Likaså såg Linderborg upp till sin pappas och sin mammas karriärer. Hennes mamma arbetade inom politik och hennes pappa arbetade hårt på ett metallverk. Båda föräldrarna arbetade för att ekonomin skulle gå runt. I självbiografin kan vi utläsa att Linderborg själv strävar efter att skapa en framgångsrik karriär eftersom hon av sina föräldrar har fått lära sig att detta är viktigt. Detta kan vi se eftersom hon hade en framgångsrik skolgång. Under tonåren tog hon studenten och sökte sedan till ett universitet där hon började skriva en avhandling. Under hennes uppväxt har hon alltså strävat efter att vara så som sina föräldrar har varit när de skapat en idealiserad bild av sig själva.

Även Alakoski strävar efter att vara som sina föräldrar när de agerar på ett idealiserat sätt. När de exempelvis flyttade in i deras nya lägenhet var hennes mamma och pappa måna om att deras barn skulle ha det bra. Föräldrarna hade till en början mat på bordet, ett gott föräldraansvar samt rent och städat i lägenheten. Allt eftersom föräldrarna klev in i ett djupare alkoholmissbruk, blev Alakoski tvungen att sköta om dessa sysslor i hemmet. Hon strävade då efter att vara så som sina föräldrar var när de en gång i tiden agerade på ett sätt som sågs som eftersträvansvärt. Hon skötte om de sysslor som fanns i hemmet på ett sätt som hennes föräldrar tidigare hade gjort när de inte befann sig i sitt alkoholmissbruk.

5.3 Relationer

En gemensam nämnare för alla tre självbiografier är att barnen under sin uppväxt har fått stöd av olika människor i sin omgivning. Förutom stödet från föräldrarna

har barnen även fått stöd från far- och morföräldrar, syskon, vänner samt personal på skolan. Om en människa känner att de har lätt för att skapa relationer tillsammans med andra kan de antas att de har en trygg anknytning (Bowlby 2010, s. 149). Utifrån skapandet av dessa relationer har de med dessa personer bildat olika team. Skapandet av dessa team kan ses som en strategi som de har använt sig av för att skapa förutsättningar och möjligheter för att lyckas ta sig vidare i livet.

Betydelsen av far- och morföräldrar

Utifrån självbiografierna har vi kunnat utläsa att far- och morföräldrar kan vara till stor hjälp för barnen och dess familj. Likaså beskriver Werner och Johnson (2004, s. 710) i deras studie att far- och morföräldrar uppfattas som en trygghet för barn som inte med stöd från sina föräldrar. Barnen kan exempelvis vända sig till dem när de känner sig otrygga hos sina föräldrar. När flera människor strävar efter att uppnå samma sak bildas ett team (Goffman 2014, 76). Utifrån självbiografierna kan vi utläsa att ett så kallat team har uppstått mellan Linderborg och hennes farmor och farfar. Vid tillfället har hon dragit sig ur teamet som hon och hennes pappa tidigare har skapat eftersom hon inte känner sig trygg när hennes pappa är berusad. Linderborg skapar därför ett nytt team tillsammans med hennes farmor och farfar för att kunna skapa en bättre levnadssituation. Hennes skapande av detta team kan ses som strategi som hon använder sig av för att kunna klara av att hantera sin levnadssituation. För att skapa ett sådant framträdande krävs det att medlemmarna samarbetar med varandra (Goffman 2014, s. 75). De kämpar alltså tillsammans för att hon ska få mat varje dag och att ha någonstans att bo. Detta beror på att hennes pappa inte har haft råd att betala familjens hyror vilket skulle kunna resultera i att de eventuellt skulle bli vräkta. Ett citat som visar på när hennes farfar hjälper henne är: "Farfar gick in och betalade hyrorna och de bestämde sig för att låta pappa bo kvar. De ville inte vräka en familj från ett hem där det bodde ett barn, sa kvinnan på Socialförvaltningen efteråt till mamma." (Linderborg 2008, s.190). Utöver den praktiska hjälpen fanns även Linderborgs farfar där som ett stort stöd i hur hon skulle hantera sin relation med hennes pappa. För att Linderborg skulle få ett välfungerande liv hjälptes de åt för att hon skulle få en bra kontakt med sin pappa.

Likaså beskriver Alakoski att hennes farmor var ett stöd för henne vilket gör att även den skapar ett team för att skapa ett främjande framträdande. Eftersom farmodern bodde i Finland så var hon ofta långt borta. Alakoski beskriver att hennes farmors hjälp bestod av att hon skickade pengar och kläder till hennes familj. Hela familjen reste även till Finland där de fick kläder. Även om stödet inte finns där varje dag så var det ändå ett stöd som spelade en stor roll för hennes överlevnad i den tillvaro hon levde i. Detta team bidrog alltså till att hon skulle få en bättre livssituation. Ett citat som beskriver detta är:

En gång om året åkte pappa ensam över till farmor. Han putsade hennes fönster. Det var då han fick en kostym. Och ännu mera grejer som han bar hem med sina orangutangarmar. Påslakan, örngott, lakan, handdukar och vita bordsdukar. (Alakoski 2007, s. 38).

Betydelsen av syskon och vänner

Schulman skriver inte något om sin relation med sina far- och morföräldrar under uppväxten vilket resulterar i att vi inte har någon uppfattning kring denna. Han beskriver istället sin relation som han har tillsammans med sina syskon. En sådan relation är viktig för att syskonen ska kunna stötta varandra i den situation de lever i (Werner & Johnson 2004, ss. 708–709). När Schulman och hans bröder umgås tillsammans skapar även den det som Goffman (2014, s. 75) kallar för ett team. De levde tillsammans med varandra och hade därför deras mammas missbruksproblematik gemensamt. När deras mamma var berusad var de tvungna att diskutera på vilket sätt det skulle kunna hjälpa deras mamma. Ett citat som beskriver detta tydligt är: “Vi blev tystare och försiktigare när vi gick in till mamma på lördagskvällen. Trippade in och hoppades på att allt skulle gå bra.” (Schulman 2016, s. 174).

I citatet ovan beskrivs en händelse när deras mamma under en period klev in i ett djupare alkoholmissbruk där de fick lära sig att hantera detta. Syskonen lärde sig vad de kunde och vad de inte kunde göra tillsammans med henne. Detta kan liknas med att de tillsammans i teamet skapade strategier för hur de skulle hantera hennes alkoholmissbruk. De var tvungna att lita på att ingen av bröderna skulle förstöra framträdandet och göra situationen ännu värre. Likaså beskriver Goffman

(2014, s. 77) att medlemmarna i ett team är beroende av varandra. De måste därför kunna lita på att andra teammedlemmar agerar på ett sätt som är givande för hela teamet. Utifrån Schulmans självbiografi kan vi utläsa att alla bröderna hade ett stort förtroende för varandra. Detta förtroende fanns även kvar under deras vuxna liv eftersom de även då diskuterade deras mammas problematik: "Jag börjar ringa henne om och om igen. När hon inte svarar ringer jag till Calle och vi försöker lägga pusslet tillsammans." (Schulman 2016, s. 101). Eftersom Schulman i vuxen ålder känner att han kan lita på sin bror känner han en trygghet till denna relation. Om en människa i vuxen ålder känner att relationer är främjande för dem kan det antas att de har haft en trygg anknytning under barndomen (Bowlby 2010, 149).

Även Alakoski beskriver att hon skapade ett team tillsammans med hennes syskon. Detta team var dock inte lika starkt som Schulmans team. Alakoski intog den roll i teamet som tog ansvar för föräldrarna. Ett sådant ansvarstagande bidrar ofta till att barnet utvecklar en vilja av att inte hamna i samma situation som sina föräldrar och istället utveckla ett välfungerande liv (Werner & Johnson 2004, ss. 708–709). När hon intar denna roll skapar hon därför förutsättningar för att klara av att bryta sitt sociala arv och därav lyckas ta sig vidare i livet. Samtidigt som Alakoski intog en ansvarstagande roll var det äldre syskonet istället den person i teamet som inte tog ansvar för sina föräldrar. Det äldre syskonet umgicks istället med andra destruktiva personer. Goffman (2009, s. 78) beskriver att det finns de medlemmar som försöker att sabotera teamets framträdande. Eftersom Alakoskis äldre bror inte ville hjälpa till att ta hand om föräldrarna skapades därför sämre förutsättningar för henne att lyckas ta hand om föräldrarna. Detta leder dock inte till att medlemmen tappar sin plats i teamet. Detta beror på att teamets definition annars skulle fördäras (Goffman 2014, ss. 67–69). Alakoski kunde inte avfärda honom från teamet eftersom de just är syskon. Under det framträdande som Alakoski skulle ta hand om sina föräldrar, blev hon ensam kvar eftersom hennes bror inte ville hjälpa till. Detta resulterade i ett framträdande där hon inte kunde ta hand om sina föräldrar eftersom hon inte klarade av det själv.

Vid de tillfällen där hennes syskon inte var främjande för teamet skapade hon istället en ny strategi för att kunna få stöd i hennes livssituation. Hon skapade ett

nytt team tillsammans med hennes kompisar. Eriksson och Brunnberg (2011, s. 141) beskriver att barn ofta tycker att det är skamfullt att vända sig till sina kompisar eftersom de lätt kan reta varandra. Utifrån självbiografierna kan vi utläsa att Alakoski inte tyckte det var jobbigt att dela med sig av sin problematik för sina kompisar. Detta beror på att hennes kompisar även dem hade föräldrar med alkoholmissbruk vilket gjorde att dem hade en gemensam livssituation. Goffman (2014, s. 84) beskriver att medlemmarna i ett team väljer nya medlemmar utifrån hur de betar sig. Hon valde alltså dessa vänner för att hon kunde känna igen sig i deras situation. Detta resulterade även i att de kunde diskutera deras gemensamma problematik. Eftersom hon känner att hon kan skapa relationer med andra personer i hennes närhet kan det kännetecknas vid att hon har ett tryggt anknytningsmönster till sina föräldrar (Bowlby 2010, s. 149). Om det skulle vara så att de skulle släppa in en person som inte hade samma levnadssituation skulle denna person kunna sabotera deras framträdande. Stödet från hennes vänner bestod av att hon ofta fick äta hos dem, leka hos dem eller sova över hos dem. När vännerna umgicks brukade de prata om deras situation och vad de skulle kunna göra för att hantera deras föräldrar. De kunde även stötta varandra eftersom de hade en förmåga att förstå varandras situation. Nedan visas ett citat där de diskuterar föräldrarnas problematik:

Varför slutar vuxna inte dricka när de vet hur det blir? Jag vet inte men jag skulle sluta äta godis om jag blev full av det. Åsa gäspade och drog täcket upp till hakan. Jag kröp intill henne. Jag vaknade med ett ryck igen bara några timmar senare. Jag hörde mammas röst genom väggen. Hjälp, de slogs. Hjärtat bultade häftigt genom täcket [...]. Åse, Åse, vakna, min mamma och pappa bråkar. Åsa satte sig upp och försökte urskilja rösterna i mörkret. Slåss de, slåss din pappa? (Alakoski 2007, ss. 128–129).

Ovan kan vi se att de diskuterar deras föräldrars konsumtion av alkohol och varför denna är så pass stor. Med hjälp av varandras erfarenheter kunde de komma fram funderade de kring vad som skulle behöva göras. Detta kan ses som en strategi hon använder sig av för att få en bättre livssituation. Under denna situation som

beskrivs ovan kom det fram till att Alakoski skulle stanna kvar hos hennes kompis.

Även om Alakoski och hennes vänner upprepar gång på gång diskuterade varandras problematik fanns ändå de stunder där de inte pratade om detta. De pratade istället om andra samtalsämnen som inte handlade om denna problematik. Goffman (2014, s. 73) beskriver att personer inom ett team kan lägga undan sin personliga fasad. Alakoskis fasad kan liknas vid att hon intar en ansvarstagande roll. Vid vissa tillfällen lade hon undan denna fasad när hon umgicks med sina vänner. De pratade då om sådana saker som barn ska prata om. De tänkte inte på sina föräldrar och på det ansvar de är tvungna att ta. När de umgicks med varandra kunde de därför ibland vara sig själva och inte tänka på hur de skulle agera när de tillbringar tiden med deras föräldrar. De tre vännerna kom på andra tankar och gjorde sådant barn i den åldern ska göra.

Betydelsen av stöd från personal på skolan

Utöver stödet från far- och morföräldrar, syskon och vänner har vi även kunna utläsa att skolpersonal kan vara ett betydelsefullt stöd för barnen. Tinnfält, Eriksson och Brunnbergs (2011, s. 141) beskriver i sin studie att en trygg person som barnen kände att de kunde lita på var personal på deras skola. Werner och Johnson (2004, s. 710) beskriver att denna person kan ge barnen råd som kan hjälpa dem att hantera sin hemsituation samt att stärka barnets självkänsla. Främst beskriver Alakoski en sådan relation med en lärare som hon trivs med:

Vår klass hade varit på skolresa till Göteborg och Magistern skulle få en ny klass, och jag kunde inte fatta att jag inte skulle få träffa honom varje dag till hösten eller att han ville ha några andra elever. Vi som hade samlat tidningspapper sedan fyran, tomglas, spelat teater, haft så många klassfester, så många skeppsbrott och utedagar [...]. Han sa att alla, var och en av oss, skulle ha plats i hans hjärta och minne.
(Alakoski 2007, s. 245).

Detta citat visar på att hon har haft en lärare som har sett henne för den hon är. Alakoski har skapat ett team tillsammans med sin lärare där de tillsammans har

hittat på roliga saker för att hon skulle kunna tänka på andra saker än familjens problematik. Läraren beskrivs som en person som hon känner trygghet till. Dock så framgår det inte i vilken grad hon har kunnat berätta om sin situation för denna lärare. Utöver den vanliga skolan gick hon även söndagsskola där hon träffade två lärare som stöttade henne i hur hon skulle tänka i sitt liv. Likaså beskriver Linderborg att hennes skolgång har varit viktig för henne under sin uppväxt. Schulman beskriver främst sitt stöd från sina bröder. Det har därför varit svårt att finna att skolan har varit stöd för honom.

5.4 Aktiviteter

Gemensamt för de tre barnen är att de har haft någon form av aktivitet under sin uppväxt. Jordan och Chassin (1998, s. 10) beskriver i sin studie att en sådan sysselsättning stärker barns självkänsla. Barnen lär sig även att agera i sociala sammanhang eftersom de träffar andra barn i samma ålder. Detta har även visat sig skapa större motståndskraft för utmaningar som barnen kan ställas inför senare i livet. Eftersom de har sökt sig till olika aktiviteter under dess barndom kan det liknas vid att de har vågat utforska världen. Bowlby (2010, s. 149) beskriver att ett tryggt anknytningsmönster kan kännetecknas vid att barn under uppväxten vågar utforska världen. Betydelsen av att ha någon form av aktivitet beskrivs främst av Alakoski. Hon berättar att hennes mamma skrev in henne på simlektioner när hon bara var fyra år. När Alakoski simmande intog kom hon bort från hemmet och det alkoholmissbruk som föräldrarna befann sig i. Hon intog en roll där hon la alla problem bakom sig. Hon var istället fokuserad på att klara av de uppgifter hon fick på simlektionerna. Detta framträdande äger rum i den främre regionen. Detta kan bidra till att aktören själv får ut något av framträdandet (Goffman 2014, s. 98). Utifrån Alakoskis text kan vi utläsa att simningen gav positiv energi och gemenskap med personer som hade samma intresse. Hon hade alltså en positiv inställning till denna aktivitet. Genom denna aktivitet vågade hon utforska världen. Likaså kan en individ i sin främre region sträva efter att påverka sin publik till att få en viss uppfattning om individen själv (Goffman 2014, s. 98). Alakoski ville sträva efter att bli elitsimmare vilket gjorde att hennes publik fick en bild av henne som en driven och målmedveten tjej. Hon ville övertyga publiken om att hon ska bli så bra som möjligt. Utöver simningen tyckte hon även

att det var roligt att gå till skolan samt spela blockflöjt. Även här agerar hon in i den främre regionen. Ett citat som visar på hennes vilja till att hitta på aktiviteter är: “Det var fortfarande lika roligt att gå till skolan. Jag var elitsimmare och duktig på att spela blockflöjt”. (Alakoski 2007, s. 172).

När Alakoski återvände hem efter hennes fritidsaktiviteter möttes hon av det som hon lämnade bakom sig när hon åkte hemifrån. Hon intog en annan roll när hon träffade sina berusade föräldrar som var oförmögna för att ta hand om henne. Detta kan liknas vid när en person återvänder till den bakre regionen (Goffman 2014, s. 101). I hennes bakre region kunde det så ut på följande vis: “Hennes självmordsförsök blev min vardag. Jag satt på vakt på nätterna, jag cyklade hemom, jag ringde och kollade och jag trodde att jag kunde ändra förloppet”. (Alakoski 2007, s. 234). Citatet visar på att hennes mamma var så pass sjuk att hon inte kunde ta hand om sig själv. Detta höll Alakoski hemligt för de personer som hon träffade i den främre regionen under. Hon pratade alltså inte om sina föräldrars alkoholmissbruk när hon umgicks med sina kompisar i simgruppen. När människan i den bakre regionen får tid för sig själv kan denne reflektera över sitt framträdande som ägde rum i den främre regionen samt förbereda sina kommande framträdande (Goffman 2014, s. 102). När Alakoski har tid reflekterar hon även över sitt framträdande under simlektionen, hon tänker på vad hon ska göra bättre, samtidigt som det är där hon döljer sina föräldrars alkoholmissbruk.

Likaså beskriver Schulman att han hade sökte sig till en aktivitet under sin uppväxt. Eftersom hans mamma arbetade inom teater introducerades han snabbt för denna värld. Det fanns de tillfällen när han fick följa med sin mamma till jobbet. Ett citat som beskriver detta är: “Jag tjatade på mamma för att få komma och hälsa på henne. Mamma var först inte road av idén, men snart hade vi en tradition. Varje fredag fick jag åka till mammas jobb, till teatern”. (Schulman 2016, s. 62). Hans nyfikenhet på hans mammas arbete gjorde att han var intresserad av att dra sig till andra miljöer vilket gjorde att han vågade utforska världen. När de åkte till teatern intog de andra roller eftersom de lämnade mammans problematik bakom sig. De lämnade den bakre regionen och klev in i den främre regionen. På arbetet framstod Schulman och hans mamma som en

välfungerande familj. De skapade tillsammans det som Goffman (2009 s. 97) kallar personlig fasad för att dölja att hans mamma hade ett alkoholmissbruk.

Även Linderborg beskriver att hon sökte sig till andra aktiviteter under sin uppväxt för att komma bort från de tankar hon hade om hennes pappas alkoholmissbruk. Till skillnad från Alakoski och Schulman skapade hon en strategi där hon aktiverade hon sig i den bakre regionen. Hon beskriver vid flera tillfällen sitt intresse till den frimärkssamling hon har skapat under flera år. Likaså beskriver hon intresset för att pyssla. Sent om kvällarna brukade hon sortera bokmärken, vika, rita och skriva. Med detta menar vi att hon hade många kreativa aktiviteter. Utöver dessa aktiviteter hade hon även ett intresse av att diskutera samhällsfrågor, politik och mänskliga rättigheter med sin pappa. Hon berättade att dessa intressen fick henne att komma på andra tankar när hennes pappas problematik var som jobbigast.

5.5 Barns ansvar för föräldern

Något som vi har funnit som gemensamt i varje självbiografi är att alla barnen har tagit ett stort ansvar under tiden deras föräldrar har haft ett alkoholmissbruk. När deras mamma eller pappa inte har kunnat ta hand om sig själva har barnen istället fått sköta om föräldern. Barnen har därför fått inta två olika roller, en roll när de enbart är ett barn och en annan roll när de behöver ta ett ansvar för sina föräldrar. När den ansvarstagande rollen intas blir barnen en cynisk aktör. En sådan aktör är medveten om att denna spelar en roll inför sin publik och att personen vill lura sin publik. Detta framträdande ska även gynna aktören själv (Goffman 2014, s. 25). Schulman beskriver upprepade gånger att han ständigt var orolig för att sin mamma inte skulle gå till jobbet. För att undvika att hon inte skulle försova sig så hade han svårt för att sova och var tvungen att kontrollera detta. Ett citat som visar på detta är: "Jag vaknade på morgonen och min första åtgärd, alltid: att kontrollera om mamma åkt till jobbet eller inte. Om sängen var tom fylldes jag av ett lugn". (Schulman 2016, s. 60). I citatet intar Schulman en ansvarstagande cynisk aktör med målet att mammans arbetskamrater inte ska få kännedom om att hon har ett alkoholmissbruk. Detta ansvarstagande beror ofta på att barn känner skam och skuld över att sina föräldrar har sådan problematik vilket leder till att de

inte vill berätta om sin situation. När barn känner skam och skuld intar de ofta en ansvarstagande roll för att inte skämma ut sig själv och sin familj för omgivningen (Tinnfält et al. 2018, ss. 534–535). Utifrån detta kan vi anta att Schulman intar ett ansvar för att undvika att han inte ska skämmas över sin mamma. Likaså fick Linderborg ta hand om sin pappa när han var full. Istället för att hennes pappa tog hand om henne så tog hon hand om honom:

Vår sista jul var pappa så drucken att han inte kunde sätta på sig skorna själv när vi skulle gå till Majken och Alexej. Han ramlade omkull flera gånger och kom bara upp med min hjälp. När han reste sig trampade han av sig skon. Stå still! Skrek jag när jag försökte få på honom den. (Linderborg 2008, ss. 169).

Denna händelse skedde när de firade julafton med hennes släkt i samband Linderborg och hennes pappa skulle gå hem. Detta citat pekar på att hon fick inta en cynisk aktör eftersom hon fick spela en person som tog mycket ansvar för hennes pappa. När hon befann sig med andra människor intog hon denna roll för att hon inte ville skämmas över hennes pappas beteende. Hennes pappa kan istället liknas vid den person som är den äkta aktören. Han visade upp sig själv så som han var. När hennes pappa var berusad brydde han sig inte om hur omgivningen uppfattade honom. När Linderborg sedan kom hem till den bakre regionen avtog hon sig den ansvarstagande rollen eftersom hon hade möjlighet till att vara sig själv igen. I hemmet hade hon inget att skämmas över eftersom inga andra människor befann såg på. Hon återgick istället till att göra sådant som barn brukar göra som exempelvis rita och pyssla. Näsman och Alexandersson (2017, s. 450) beskriver dock att denna typ av ansvarstagande roll bidrar till att barn lär sig hur det är att ta hand om sig själv och andra vilket de tar med sig in i sitt vuxna. Schulman och Linderborg har på så sätt lärt sig att ta ett ansvar som även har tagit med sig in i vuxen ålder. Detta kan vi främst se i Schulmans självbiografi när han även i vuxen ålder tar hand om sin mamma:

Jag säger det här både för din skull och min skull, för jag vill att vi ska överleva båda två. Vi kan inte ha det såhär. Du måste sluta dricka. Och jag vill gärna hjälpa dig. Jag har pratat med ett behandlingshem

som gärna tar emot dig. Jag kan betala. (Schulman 2016, ss. 119–120).

Citatet pekar på att Schulman även i vuxen ålder är ansvarstagande gentemot sin mamma. Även om detta ansvarstagande kan leda till något positivt senare i barnens vuxna liv, genomgår barnen dock en jobbig period under deras barndom eftersom de känner att de behöver ta ett stort ansvar för sina föräldrar vilket påverkar barnen negativt. Detta kan vi även utläsa i Alakoski där hon beskriver att hon får ta ett stort ansvar för sina föräldrar under sin uppväxt. I citatet som beskrivs nedan kan vi utläsa att hon lade mycket energi på att stoppa hennes föräldrars alkoholmissbruk:

Det kom inga bättre tider. De nyktra perioderna fick suddiga konturer. De onyktra skarpa. Jag förlorade fotfästet mer och mer. Och nu var det dags igen [...]. Och en dag skulle jag sätta dit Smugglaren. Han som sålde sprit till oss på lördagar och söndagar. En dag skulle jag sätta honom i finkan med hjälp av Polisen. Det var bara en tidsfråga. Och gode Gud skulle hjälpa mig. Det spelade ingen roll vad jag gjorde. Men jag gjorde så gott jag kunde. Jag avslöjade varje kommande festtillfälle i god tid. Det gällde att slå till innan eller efteråt, annars saknade de effekt. (Alakoski 2007, ss. 185–186)

Ovan kan vi utläsas att Alakoski intar en ansvarstagande roll där hon försökte hindra de fester som föräldrarna och grannarna anordnade. Cronström (2013, ss. 250–251) beskriver att barn som lever med alkoholmissbrukande föräldrar ofta har en stark vilja av att bryta det negativa levnadssätt familjen lever i. I citatet kan vi utläsa att hon försökte ta egna initiativ för att lösa familjens problem vilket visar på en stark vilja av att bryta detta mönster. På så sätt bidrar denna roll till att hon lyckas ta sig vidare i livet.

6 Avslutande diskussion

I denna avslutande del kommer vi att presentera en sammanfattning av det resultat som framkommit samt beskriva de slutsatser vi har kunnat dra utifrån detta.

Avslutningsvis beskrivs även våra tankar kring resultatets användbarhet i det sociala arbetets praktik.

Syftet med studien är att utifrån tre självbiografier skrivna av personer som vuxit upp med en eller två föräldrar med alkoholmissbruk belysa vad det är som under deras uppväxt bidrar till att de bryter ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet. Frågeställningar vi har velat få en förståelse för är: Vilka teman beskriver författarna i självbiografierna som belyser vad det är som bidrar till att de lyckas ta sig vidare i livet samt vilka förhållningssätt, strategier, roller och team använder de sig av för att lyckas med detta? Vilken betydelse har författarnas anknytning till deras föräldrar under deras uppväxt för att de ska lyckas ta sig vidare i livet?

För att barnen ska klara av att bryta ett socialt arv och lyckas ta sig vidare i livet har vi kunnat utläsa fyra gemensamma teman i de olika självbiografierna som har setts som betydande: omsorg och omvårdnad, relationer, aktiviteter och barns ansvar för föräldern. Utifrån dessa har vi fått en ökad förståelse för vilka förhållningssätt, strategier, team och roller författarna har skapat och använt sig av för att klarar av att bryta ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet. En sammanfattning av detta kommer beskrivas nedan.

En bidragande faktor till att barnen i självbiografierna har klarat av att bryta ett socialt arv och lyckats ta sig vidare i livet är att de har haft bra kontakt med sina föräldrar under hela sin uppväxt vilket har gjort att föräldrarna har varit viktiga för dem. Barnen har känt att föräldrarna har varit kärleksfulla och tillgängliga gentemot dem under uppväxten. En trygg anknytning kan därför antas ha skapats till föräldern (Bowlby 2010, s. 146). Under denna tid har de alltså haft en positiv inställning till sina föräldrar. När barnen har blivit äldre har föräldrarnas omvårdnad funnits kvar även fast föräldrarna har skapat ett djupare alkoholmissbruk. Likaså beskriver Zakrzewska och Samochowiec (2017, s. 336) att barn bör ha minst en förälder som kan stötta barnet vilket ökar barnets chanser till ett bättre liv i framtiden. Vi har även kunnat utläsa att barnen har haft föräldern som en förebild när de agerat på ett idealiserat sätt. Goffman (2014, s. 39) beskriver att människor strävar efter att vara som andra personer är när dessa agerar på ett främjande sätt. När föräldrarna agerar omsorgsfullt och kärleksfullt

gentemot barnen kan de därför se upp till föräldrarna och efterlikna detta agerande. Vi menar att de sedan i vuxen ålder kan efterlikna föräldern när denna har agerat på ett främjande sätt. Barnens förhållningssätt gentemot deras föräldrar har alltså varit positiv eftersom de har känt att de fått omsorg, kärlek och stöd. Denna omsorg är alltså av stor betydelse för att barnen ska kunna bryta ett socialt arv och lyckas ta sig vidare i livet. Om barnen inte hade haft ett positivt förhållningssätt gentemot sina föräldrar, inte fått den kärlek de behövt samt inte hade haft någon att se upp till hade de kanske dragit sig till destruktiva kretsar och därav utvecklat en egen problematik. Även Roosa et al. (1993, s. 107) beskriver att bristen av föräldrars stöd kan bidra till att barnet utvecklar depression och psykisk ohälsa (Roosa et al. 1993, s.107).

Förutom den goda kontakten med sina föräldrar har barnen även haft många andra människor som de har haft kontakt med och sett upp till. Likaså beskriver Werner och Johnson (2004, ss. 708–709) att relationen med andra människor i barnens närhet ses som viktiga för att de ska kunna bryta ett socialt arv och lyckas ta sig vidare i livet. Relationerna med andra personer har dock sett ut på olika sätt i respektive självbiografi. Gemensamt är att barnen tillsammans med far- och morföräldrar, syskon, vänner eller skolpersonal bildat det som Goffman (2014, s. 76) kallar för team. Dessa team har stöttat och hjälpt dem under deras uppväxt då de har hjälpt barnen att utveckla strategier för att kunna komma på andra tankar. När barnen har umgåtts med dessa personer har de intagit en annan roll än den som de har när de umgås med sina föräldrar. Eftersom barnen har haft ett stort stöd från sin nära omgivning är detta en bidragande faktor till att de har brutit det sociala arvet och lyckats ta sig vidare i livet. Om barnen inte skulle haft någon att vända sig till och istället omgett sig med destruktiva personer, skulle barnet kanske själv hamnat i en destruktiv miljö och själv utvecklat ett alkoholmissbruk.

Utöver vikten av att ha personer att diskutera sin problematik med, har vi utifrån självbiografierna kunnat utläsa betydelsen av att ha någon form av aktivitet. En sådan aktivitet kan hjälpa till att utveckla en persons motståndskraft för kommande utmaningar i livet. Denna aktivitet kan även ses som en strategi som barn använder sig av för att skapa ett bättre liv (Jordan & Chassin 1998, s. 10). Dessa aktiviteter har sett olika ut i de olika självbiografierna. Schulman hade ett

intresse av att följa med sin mamma till hennes arbetsplats på teatern vilket senare visade sig skulle bli hans yrke i vuxen ålder. Linderborg hade ett intresse av att pyssla och samla bokmärken vilket har gjort att hon har kommit på andra tankar och tänkt mindre på sin pappas problematik. Likaså har Alakoski haft simning som hennes stora intresse vilket har varit en bidragande faktor till ökad självkänsla. I denna främre region intar de alltså en roll där de bara är ett barn. Dessa framträdanden i den främre regionen har varit positiva för dessa barn eftersom barnen har haft något att sträva mot samt att de har fått ut positiva erfarenheter från detta. Deras positiva inställning och förhållningssätt till dessa aktiviteter har därför varit en bidragande faktor till att de kommit på andra tankar och därför lyckats ta sig vidare i livet. Gemensamt är att de genom dessa aktiviteter har vågat utforska världen. Likaså beskriver Goffman (2014, s. 97) att sådana framträdanden är givande för den agerande personen eftersom personen får ut något av detta. Sammantaget har dessa aktiviteter skapat förutsättningar för barnen att bortse från föräldrarnas problematik och för att komma på andra tankar. Slutligen har barnens ansvarstagande i hemmet varit tydligt i de olika självbiografierna. Ansvaret ter sig på så sätt att barnen får inta en ansvarstagande roll över sina egna föräldrar, sina syskon och sig själv. Tinnfält et al. (2018, ss. 534–535) beskriver att detta ansvarstagande roll ofta grundar sig i att de inte vill skämmas för sina föräldrar. Detta gör att barnen får växa upp tidigt vilket leder till att de får kunskaper om hur livet fungerar. Dessa kunskaper har de haft användning för senare i livet vilket vi främst kan se i Schulmans och Linderborgs självbiografi eftersom de i vuxen ålder har fått egna barn som de tar ett stort ansvar för. Även om barnen under deras barndom utvecklar denna kunskap som de kan ha användning för i deras vuxna liv, genomgår barnen dock en jobbig period under deras barndom eftersom de tvingas inta en roll där de känner oro, skam och skuld. Det stora ansvarstagandet skapar alltså både negativa och positiva konsekvenser.

När det gäller barnens anknytning till föräldrarna framkom det att barnen tycks ha det som Bowlby (2010, s. 149) kallar för en trygg anknytning. Detta beror på att föräldrarna har stöttat och varit kärleksfulla mot dem. Den trygga anknytningen har bidragit till att barnen har fått stöd från sina föräldrar. Ett sådant stöd ökar möjligheterna för att barn ska utveckla ett självständigt liv i vuxen ålder

(Zakrzewska & Samochowiec 2017, ss. 333–334). Bowlby (2010, s. 150) beskriver att en trygg anknytning kan leda till att barnen under uppväxten vågar utforska världen samt att de känner att de kan skapa relationer med andra människor. Gemensamt för barnen är att de har sökt sig till olika aktiviteter för att komma bort från problematiken i hemmet. Barnen har även skapat kärleksfulla och trygga relationer med andra människor i dess närhet. Dessa relationer har hjälpt dem att hantera sin problematik i hemmet. Barnens trygga anknytning gentemot föräldern har alltså bidragit till det har utvecklat gynnsamma relationer samt att de har sökt sig till olika aktiviteter. Sammantaget har detta bidragit till att barnen med brutit ett socialt arv och därav lyckats ta sig vidare i livet.

6.1 Resultatets användbarhet i det sociala arbetets praktik

Det ovan nämnda bidrar förhoppningsvis till en ökad förståelse för på vilket sätt barn till alkoholiserade föräldrar agerar under sin uppväxt för att lyckas ta sig vidare i livet. Kunskap kring vilka förhållningssätt, strategier, roller och team som barnen skapar framkommer också. Undersökningen bidrar till att förstå att barn kan klara av att hantera sin situation på egen hand tillsammans med andra personer i dess nära omgivning, utan hjälp av sociala myndigheter. Om socialarbetare möter dessa barn kan de med hjälp av undersökningen få en förståelse kring hur barns levnadssituation i dessa familjer kan se ut.

Utifrån självbiografierna har vi fått en förståelse kring att barn inte alltid behöver större insatser från samhället för att de ska klara av att bryta ett socialt arv och därav lyckas ta sig vidare i livet. Ofta är stödet från den nära omgivningen samt sina egna kunskaper om hur de ska hantera sin situation tillräcklig. Vår uppfattning är att dessa barn har en stark vilja av att förändra sin situation. Vi tror dock att stöd från samhället skulle göra det lättare för dessa barn att bryta ett socialt arv. Utifrån självbiografierna har vi kunnat utläsa att författarna inte har nämnt att de fått ett större stöd från samhället. Detta kan bero på att sådana insatser inte har varit välutvecklade eller lättillgängliga under deras uppväxt vilket har gjort att de inte kommit i kontakt med dessa. För att barnen lättare ska kunna bryta ett socialt arv menar vi därför att mer forskning om preventiva insatser behövs. Detta för att barn ska få den hjälp de behöver för att själva inte utveckla

ett eget alkoholmissbruk i vuxen ålder. Vi hoppas att vår studie kan bidra till framtida forskning som skulle kunna belysa barns synpunkter om vilken typ av stöd de önskar från samhället samt vilket stöd som samhället kan erbjuda.

7 Referenser

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Alvarez, Simone Quadros, Giovana Calcagno Gomes, Daiani Modernel Xavier (2014) Causes Of Addiction And Its Consequences For The User And The Family. *Journal of Nursing UFPE*, 8 (3): 641–648.
- Araî, Dariusch (2001) *Introduktion till kognitiv psykologi*. Lund: Studentlitteratur
- Banafsheh Hamidreza, Azam Mesdaghinia, Fatemeh Sadat Ghoreishi, Hamidreza Gilasi, Zohreh Kashani, Mostafa Gholami & Amir Ghaderi (2018) The survey of pattern of abusing and causes of addiction tendency among women undergoing methadone maintenance treatment in Kashan city during 2017-2018. *Kashan University of Medical Sciences and Health Services*, 22 (5): 532–538.
- Berggren Järkestig, Ulrika & Hanson, Elizabeth (2016) *Stödprogram riktade till barn och/eller föräldrar när en förälder missbrukar alkohol eller andra droger – en kunskapsöversikt*. Kalmar: Nationellt kompetenscentrum anhöriga
- Boréus, Kristina (2015) *Texter i vardag och samhälle*. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Bowlby, John (2010) *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur & Kultur
- Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- Christoffersen, Mogens Nygaard & Soothill, Keith. (2003) The long-term consequences of parental alcohol abuse: A cohort study of children in Denmark. *Journal for Substance Abuse Treatment*, 25 (2): 107–116.
- Çırakoğlu, Okan Cem & Güler Işın (2005) Perception of drug addiction among Turkish university students: Causes, cures, and attitudes. *Addictive Behaviors*, 30 (1): 1–8.
- Cronström, Solveig (2003) *Dansa med träben - Maskrosbarn och andra om överlevnadens konst och pris*. Stockholm: Mareld förlag.
- Finan, Laura J, Emily Simpson, Jessica Schulz & Christine McCauley Ohannessian (2018) Parental Problem Drinking and Emerging Adult Problem Behavior: The Moderating Role of Parental Support. *Journal of Child & Family Studies*, 27 (4): 1175-1185.
- Goffman, Erving (2014) *Jaget och maskerna*. Lund: Studentlitteratur
- Guttmanova, Katarina, Karl G. Hill, Jennifer A. Bailey, Lacey A. Hartigan, Small, Candice M. Small & David J. Hawkins (2017) Parental alcohol use,

parenting, and child on-time development. *Infant & Child Development*, 26 (5): 1-20.

Jonsson, Gustav (1973) *Att bryta det sociala arvet*. Stockholm: Tiden

Jordan, Lisa C & Chassin, Laurie (1998) *Protective Factors for Children of Alcoholics: Parenting, Family Environment, Child Personality, and Contextual Supports*. Rockville: National Inst. of Mental Health.

Maskrosbarn (2018) Barn som far illa. [<https://vuxen.maskrosbarn.org/barn-som-far-illa/>].

Hämtat 2019- 12 - 23.

Näsman, Elisabet & Alexandersson, Karin (2017) Föräldrar med missbruksproblem - möten mellan barnens och föräldrarnas perspektiv. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 94 (4): 447–456.

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) Att analysera kvalitativt material. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Rodgers, Carl R (2003) A Theory of Personality and Behavior. I: Carl R Rodgers (red.) *Client-Centered Therapy*. London: Constable and Robinson

Roosa, Mark W, Jenn-Yun Tein, Nancy Groppenbacher, Marcia Michaels & Larry Dumka (1993) Mother's Parenting Behavior and Child Mental Health in Families With a Problem Drinking. *Journal of Marriage & Family*, 55 (1): 107-188.

Silven Hagström, Anneli (2019) Childhood narratives about the experience of growing up with alcoholic parents. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 36 (3): 299.

Socialstyrelsen (2017) *Barn som anhöriga - Konsekvenser och behov när föräldrar har allvarliga svårigheter, eller avlider*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2009) *Barn och unga i familjer med missbruk - Vägledning för socialtjänsten och andra aktörer*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Thomassen, Magdalena (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis*. Malmö: Gleerups

Tinnfält, Agneta, Charli Eriksson & Elinor Brunnberg (2011) Adolescent Children of Alcoholics on Disclosure, Support, and Assessment of Trustworthy Adults. *Child Adolesc Soc Work Journal*, 28 (2): 133-151.

Tinnfält, Agneta, Karin Fröding, Madelene Larsson & Koustuv Dalal (2018) "I feel it in my heart when my parents fight": Experiences of 7-9-year-old children of alcoholics. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 35 (5): 531–540.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Werner, Emmy E. & Johnson, Jeannette L. (2004) The Role of Caring Adults in the Lives of Children of Alcoholics. *Substance Use & Misuse*, 39 (5): 699–720.

Williams, Oliver B. & Corrigan, Patrick W. (1992) The differential effects of parental alcoholism and mental illness on their adult children. *Journal of Clinical Psychology*, 48 (3): 406-414.

Zakrzewska, Izabela & Samochowiec, Agnieszka (2017) Characteristics of selected traits of Adult Children of Alcoholics in the context of their parent's attitudes. *Current Problems of Psychiatry*, 18 (4): 331–341.

Empiriska referenser

Alakoski, Susanna (2007) *Svinalängorna*. Stockholm: Albert Bonniers förlag

Linderborg, Åsa (2008) *Mig äger ingen*. Stockholm: Bokförlaget atlas

Schulman, Alex (2016) *Glöm mig*. Stockholm: Bookmark förlag

Bilaga 1

Kodningsschema

Tema	Koder
Omsorg och omvårdnad	relationer, förälder, förebild, kärlek, omtänksamhet, stolthet, trygg, omsorg, bra stunder
Relationer	vän, farmor, farfar, mormor, morfar, lärare, syskon, personal, skolpersonal
Aktiviteter	skola, utbildning, tro på sig själv, humor, egen vilja
Barns ansvar för föräldern	anpassa sig, ansvar, ansvarstagande, stoppa situationen, motivation, behandling, ta hand om föräldern, oro, vilja, skam, skuld, kunskap